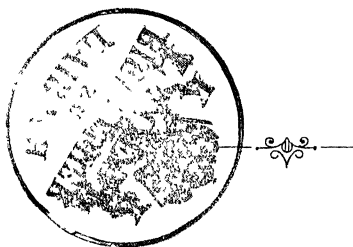

Eno leto med Indijanci.

Povest.

Poslovenil F. H. *(Haderlap)*

V Ljubljani.

Založil in prodaja Janez Giontini.

1882.

Natisnila Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg v Ljubljani.

Prvo poglavje.

Amerika se imenuje novi svet, kamor se podá, komur se stara domovina več ne dopade. Tam je že marsikdo sreče iskal, pa je ni vsak našel. Amerika ima več prostora, kakor cela Evropa; če vzamemo tisti svet, kar ga ima naš cesar in Francoz in Lah in Nemeč ali Prus, in kar ga imajo vsi manjši kralji v naši soseski, to vse vkup ni nič proti silnemu prostoru severne in južne Amerike. Ko je Krištof Kolumb Ameriko našel, bili so tam že ljudje, pa drugačni, kakor smo mi: bili so rudečkaste in kufru ali bakru podobne barve; lasé imajo črne, trde in dolge; postave so krepke. Ti ljudje se imenujejo Indijanci. Oni nečejo polja obdelovati, ampak se pečajo le z lovom na zverino; z mesom od divjačine se preživé. Ker potrebuje lovec več prostora na svetu, če hoče od tega živeti, kakor kmetovalec, zato tistih Indijancev ni bilo nikoli prav

veliko v deželi, čeravno so celo Ameriko v lasti imeli. Imeli so večne vojske med sabo, in bilo je zmirom toliko pobitih, da so vedno dosti prostora imeli in da so se lahko od lova preživili. Indijanci so bili in so še divjaki; ker družega posla ne poznajo, ko lov na zverino, zato niso imeli nikoli časa, da bi se izobrazili v vědah in umetnostih, divje živiljenje in raztresenost po deželi je oviralo duševni razvoj tega naroda.

Ko je Krištof Kolumb z našimi ljudmi v Ameriko prišel, ni bilo tam še nič obdelane zemlje. Neizmerni, stari gojzdi so pokrivali deželo, kjer pa gojzda ni bilo, rastla je tako visoka trava, da se jezdec iz nje ni videl. Po teh velikanskih gojzdih z več stoletnimi drevesi so živele vsakovrstne živali, srne in jeleni, opice, vsakolike tice, pa tudi roparske živali, medvedi, volkovi, kuguarji itd. Po neizmernih travnikih pa so se pasli divji biki, tako zvani bifeljni. Kónj in mačkov v Ameriki niso poznali, te živali so prišle tje še le iz naših krajev. Po gojzdih in travnikih bivajočo zverjád so lovili Indijanci, prvotni prebivalci Amerike; imeli so živeža dovolj, toraj jim ni bilo treba, polja obdelovati. Tudi divjega sadja je bilo v obilnosti. Sadili so tû pa tam le nekoliko sladkorja (cukra) in koruze.

Ko so naše ~~sorte~~ ljudje v Ameriko prišli, začeli so rodovitno zemljo obdelovati, in zato so Indijance zmirom bolj nazaj potiskali; več in več zemlje so jim vzeli, ker jih je zmirom več dohajalo. Indijanci so bili jezni, da so se morali umikati tujim ljudem, ki prav za prav res niso imeli nobene pravice do tiste zemlje. Zato so se Indijanci našim ljudem hudo upirali in trebalo je mnogoletnih krvavih bojov, prej da so postali Evropejci gospodarji Amerike. Beli ljudje so Indijance vabili, naj se pokristijanijo in naj še oni začnejo zemljo obdelovati, ker bo potem za vse prostora dovolj. Pa le neradi se dajo Indijanci krstiti; še nerajši popusté svoje divje, lovske življenje.

Namesto podati se šegam in postavam belih ljudi, umaknili so se bolj v hribe in še neobdelane kraje, in tam se bavijo še zdaj z lovom na zverino, ter živé po svojih starih navadah.

Evropejci pa jih zmirom bolj in bolj proti zapadu nazaj potiskajo, in prišel bo enkrat čas, ko se jim bo vse zemljišče vzelo in ko se bodo morali ali našim šegam in postavam podvreči ali pa v boju z belimi ljudmi poginiti. To slutijo že zdaj in se ustavljajo hrabro priseljenim Angležem in

drugovrstnim evropejskim narodom, ki so si v Ameriki novo domovino poiskali. Čeravno pa so Indijanci po belih ljudeh zgubili svojo domovino, vendar naših ne sovražijo tako hudó, kakor bi človek sodil; nasprotno se pripovedujejo mnoge dogodbe, kako lepo, usmiljeno in velikosrčno so Indijanci z belimi ljudmi že dostikrat ravnali.

Ravno iz te sledeče povesti bodo dragi bralci spoznali dobrosrčnost teh amerikan-skih divjakov. Omeniti hočemo le še to, da je med Indijanci mnogo katoliških misijonarjev, ki jih k naši veri preobračajo, in ti misijonarji ne morejo dosti prehvaliti Indijancev, kako so pobožni, zvesti in iskreni, kadar enkrat našo vero sprejmejo. Mnogo Indijancev se je dalo že krstiti, in tako potem popusté divje življenje po gojzdih, ter začnó polje obdelovati ali pa se poprimejo kakega rokodelstva. Ni še dolgo, kar se je mudil v Ljubljani amerianski škof Vrtin. Ta gospod je rojen Kranjec, iz Črnomlja domá, zdaj je pa za škofa v deželi Minnesota v Ameriki, ter ima 26 misijonarjev pod seboj, da Indijancem sveto vero oznanujejo. Naš rojak Vrtin je prišel v Evropo, ker ima s sv. Očetom papežem nekaj govoriti, in pri tej priliki je prišel še svojo slovensko domovino obiskat. Ko svoj posel v Rimu do-

vrši, vrne se v Ameriko, v svojo škofijo nazaj.

Med tujimi priseljenci je v severni Ameriki največ Angležev, poleg njih pa tudi precejšno število Nemcev in Ircev. Srednjo in južno Ameriko pa so bolj Španci, Portugalci in Lahi v posest vzeli. Po celi Ameriki pa dobiš tudi Slovence, Čehe, Francoze, Ogre in različne druge rojake. V severni Ameriki se govori jezik angleški, v Meksiki in v deželah srednje Amerike jezik španski, v Braziliji pa jezik portugalski.

Naša povest se je vršila v severni Ameriki, v tako zvanih zedinjenih državah. Ta prostorna dežela je bila nekdam lastnina angleških kraljev, zato se je vanjo priselilo največ Angležev in Ircev, ter je angleški jezik postal državni in navadni jezik v severni Ameriki. Čeravno pa so bili ti priseljeni Amerikanci večinoma iz Anglije doma, vendar se jim angleška vlada ni posebno dopadala. Angleška država je hotela od Amerike imeti kolikor mogoče dobička, zato je nakladala visoke davke. Amerikanci pa so začeli misliti na to, da bi se od matere zemlje angleške odtrgali in da bi osnovali lastno državo. To se je tudi zgodilo. Začeli so vojsko zoper Angleže, in ker so jim pri-

šli Francozi na pomoč, so res Angleže premagali in postali svobodni in samostojni.

Mož, ki je vodil vojsko zoper Angleže, imenoval se je Washington (reci: Vešinkten), tega so naredili potem za svojega vladarja in mu dali za štiri leta cesarsko oblast, ter ga imajo še zdaj v veliki časti. Narejeno pa imajo tako postavo, da vsake štiri leta volijo novega predsednika, ki ima skor cesarsko oblast, samo da se mora ozirati na sklepe državnega zbora, kjer od ljudstva voljeni poslanci postave delajo. V novejšem času je šlo v Ameriko tudi precej Kranjcev, in tudi ti se vsi naseljujejo v severni Ameriki, kjer se angleški govori.

Naša povest spada v tisti čas, ko so se Amerikanci ravno začeli vojskovati zoper Angleže, da bi se od angleškega kraljestva odtrgali. To je bilo pred sto leti.

Blizo Slivnice v amerikanski deželi Karolini živel je leta 1770 posestnik, ki ne vemo, ali bi ga imenovali kmetovalca ali grajšaka. Kmet ni bil, ker ni sam delal, in je imel tako veliko posestvo in toliko poslov, kakor malokateri grajšak pri nas; grajšak pa tudi ni bil, ker ni bil plemenitega rodu, ampak le navaden gospod in tudi ni imel posebno lepe hiše. Ta posestnik, Prestar po imenu, je ljubil veselice, hrupno življenje

po mestih; zato se mu na samotnem njegovem posestvu ni nič dopadalo. Najrajši bi bil vso kmetijo prodal in šel nazaj v mesto, kjer bi se lahko zabaval vsak dan.

Zato je bil zeló vesel, ko je nekega dne prišel en gospod, ki je rekel, da hoče celo posestvo kupiti. To je bil gospod Borštnik, ki je ravnokar prišel iz Evrope v Ameriko.

Začela sta se pogajati. Prestar je sam pripoznal, da je kmetija zeló zanemarjena, ker se je on malo brigal za njo.

»Jaz nisem za kmeta«, pravil je gospodu Borštniku; »to posestvo sem enkrat kar tako za nalašč kupil, ker sem bil ravno dobre volje. Mislil sem, če se preselim v samotni kraj na deželo, da bom pijančevanje in ponočevanje pustil in da bom začel redno živeti. Zdaj sem pa spoznal, da jaz nisem zato. Človek naj se ne podstopi nobene reči, če nima veselja do nje. Tega sem se že prepričal.«

»Če je pa kmetija tako zanemarjena, potem pa premalo nese?« praša Borštnik nekako skrbno.

»Ni ravno tako slabo«, reče Prestar; »jaz imam dobrega valpta, ki vse vodi in oskrbi ter ne pusti ljudem brez dela postopati.«

»Tak človek je res koristen, posebno če ne skrbi preveč za svoj lastni žep«, dé Borštnik.

»Ne, tega on ne dela«, reče Prestar, »jaz bi mu zaupal celo svoje premoženje.«

Med takim pogovorom sta hodila Prestar in Borštnik po njivah in travnikih ter ogledovala posestvo. Borštniku ni bilo nič prav po volji, ker je bilo vse nekako zapuščeno in zanemarjeno. Bilo je dosti potočkov blizo, vendar se ni skrbelo za močenje travnikov; tudi njive so bile v slabem stanu. Pohišstvo je bilo slabo in podrtiji podobno, kmečko orodje polomljeno, nepripravno.

Prestar je sam dobro vedel, da ni vse, kakor bi moralo biti; da bi toraj kupca ne odgnal, ker je videl njegove nezadovoljne poglede, ponudil mu je posestvo za prav nizko ceno.

»Kup, ki ga mi ponujate, res ni previsoko stavljen«, reče Borštnik, »reči bi se smelo, da še premalo zahtevate, ko bi ne bilo vse tako zanemarjeno. Ker bom moral pa povsod popravljati in mnogo pohišstva čisto na novo zidati, zato posestvo res ni več vredno, kakor vi zanj hočete.«

Ker gospod Borštnik ni dalje odbijal ponujenega kupa, sta se s Prestarjem kmalo

zedinila, in Borštnik se je zavezal, da plača takoj v gotovini. Kupčija bila je sklenjena.

»Pridite, kadar se vam ljubi«, reče Prestar, »lahko se vdomačite na Vranskem še danes.«

»Ali se imenuje to posestvo »na Vranskem« ?« praša Borštnik.

»Taka je«, reče Prestar, »ko sem prvič sim prišel, videl sem po njivah in gojzdih prav veliko vran, zato sem grajščino za »Vransko« krstil.«

»Če bo mojim ljudem všeč, naj pa to ime še zanaprej ostane«, meni Borštnik.

»Ali imate dosti svojih ljudi?«

»Samo ženo pa sina. Potem imam služabnika, ki je bil z menoj pri vojaki in sva mnogo let vkup služila in tudi mnogo bitek v vojski skupaj prestala, potem pa eno deklo, ki je že dolgo pri hiši in je prav poštena in zanesljiva ženska.«

»Toraj poprej niste bili zemljišni posestnik?« praša Prestar.

»Ne. Trideset let sem bil pri vojaki; zapustil pa sem ta stan, ker so neskušnemu mlademu človeku pred mano prednost dali in ga imenovali za generala, ko sem vendar jaz bolj zaslužil, priti na tisto mesto.«

»Potem sem kupil posestvo v Vindsoru, v moji domačiji na Angležkem. Tam sva se pa sprla z nekim sosedom, zapletel sem se ž njim v dolgo pravdo, to pravdo sem zgubil, vzel mi je sosed velik kos zemljišča, pravda je pa tudi mnogo denarja požrla.« Tako je potožil Borštnik.

»To so res žalostni spomini«, odvrne Prestar, »zdaj se ne čudim, zakaj ste zapustili svojo domovino, staro Anglijo, in se preselili k nam v Ameriko.«

»Res je, hotel sem si poiskati drugo domovino, in tukaj bom skušal pozabiti na vse nezgode, ki sem jih prestal na Angležkem.«

»No, saj to vam rad verjamem, da angležka vlada ni nič prida. Tudi mi Amerikanci smo je že do grla siti, in morda boste že v kratkem slišali, da se je tukaj začel punt zoper Angleže, ki nas toliko stiskajo in tlačijo.«

»Meni je tudi prav«, reče Borštnik, »zdaj nisem več Anglež, ampak Amerikanec, in če se Amerikanci osvobodijo, jaz jim ne bom sovražnik.«

Borštnik je potem plačal Prestarju kupnino za posestvo, kakor sta se pogodila, in podal se je v Slivnico nazaj, kjer so ga

njegovi ljudje čakali v neki gostilnici. Čez dva dni pa so prišli vsi vkup na Vransko.

Prestar je bil med tem časom že odšel. Podal se je v veliko mesto Boston, kjer je imel znance in tam se je vnovič udal veselicam in razkošnemu življenju.

Ko je nova grajšinska gospôda na Vransko došla, prišel jim je valpet, ki se je za Krta pisal, s kakimi dvajsetimi zamorci in zamorkami naproti, da jih pozdravi. Ti zamorci so bili namreč hišni posli. V Ameriki namreč tačas niso imeli plačanih poslov, kakor pri nas, ampak imeli so črne zamorce kot sužnje pri hiši, katere so prodajali in kupovali, kakor živino, da so morali delati, kakor živina, čez noč pa so jih v kak hlev zaprli. Ti zamorci niso bili iz začetka v Ameriki, ampak ko so naši ljudje v Ameriko prišli in jim je delavcev manjkalo, sili so iz začetka divje Indijance, naj bi jim pomagali polje obdelovati; Indijanci pa tega niso hoteli storiti, ampak so se rajši po divjih krajih in po gojzdihi klatili in zverino lovili. Zato si je nekdo zmisli, da bi se pripeljali po barkah črni ljudje iz Afrike, ki jim pravimo zamorci, da bi bili ti za hlapce, ker so močnj in trdne nature. Tako se je tudi zgodilo. Pripeljali so zamorce in jih vpregli k delu. Pa neusmiljeni Angleži in

Španci so grdo ravnali s temi zamorci; namesto plačati jih za delo, so jih pretepali z biči, jim dajali slabo hrano in slabo obleko, sploh jih šteli kot domačo živino in jih tudi prodajali in kupovali, kakor živino. Vkljub takemu žalostnemu življenju so se zamorci v Ameriki močno namnožili, bili so kot delavni sužnji po celi Ameriki vpreženi. Več sto let je ta sužnjost trpela, potem so se vendar omikani narodi v Evropi začeli za amerikske zamorce poganjati in zahtevati za nje prirojene človeške pravice, ker je tudi zamorec človek in se po krščanski veri ne sme ž njim delati, kakor s sužnjim ali kakor z živino. Tudi v Ameriki so se nekteri bolj usmiljeni ljudje sramovali tacega gospodarstva in trpinčenja zamorcev. Naredili ste se dve stranki; eni so zahtevali, naj se suženjstvo odpravi in naj postanejo zamorci svobodni državljani, kakor drugi ljudje; drugi pa, ki so imeli dobiček, ker so jim zamorci zastonj delali, rekli so, naj ostane vse pri starem, češ, da zamorci niso druge osode vredni ter da niso sposobni za svobodo. — Prepirali so se toliko časa, da so se začeli med sabo klati, naredila se je velika vojska med Amerikanci samimi, in ta vojska je trpela celih pet let. Tisti, ki so hoteli svobodo in enakopravnost za za-

morce, so premagali, ker so oborožili zamorce in ti so se hrabro borili za svojo stvar. Po dobljeni zmagi bilo je suženjstvo zamorcev odpravljeno in postali so svobodni ljudje. To pa še ni dolgo od tega. Tisti čas, ko se je vršila naša povest, bili so zamorci še sužnji. Pa tudi zdaj, ko so zamorci že prosti, so vendar še zaničevani v družbi, in tudi tisti, ki so se pomešali z belimi ljudmi, da niso več tako črni, ne uživajo take časti, kakor popolnem beli ljudje. V Ameriki človeka po koži sodijo, kakor pri nas po obleki ali po denarju, in bolj ko je kdo bel, bolj je obražtan, bolj ko je črne ali rujavkaste kože, menj velja v družbi.

Prejšni gospodar na Vranskem, gospod Prestar, je imel tudi sužnje zamorce kot delavce na svojem posestvu. Neki okruten Anglež, z imenom Krt, bil je za grajšinskega valpta, da je zamorce in zamorke pretepaval in k delu priganjal. Ko je tedaj novi gospodar Borštnik s svojimi ljudmi na Vransko prihajal, prišel mu je valpet Krt z zamorci in zamorkami naproti, da bi novo gospôdo pozdravil in se jej tako prikupil. Zamorci so prilezli ponižni kakor psički in novemu gospodu roke poljubovali. Po njih nagih udih so se videli mnogi zarastki od ran, ki jim jih je vsekali valptov bič.

Borštnikova gospa je bila dobrega srca in bila je zeló nevoljna, ko je zamorce tako raztepane videla. To se je valptu Krtu precej pod nos pokadilo in slutil je takoj, da ne bo smel zamorcev več tako tepsti, ko poprej.

Čez kake tri tedne po svojem prihodu poklical je gospod Borštnik Krta pred sebe, ter ga je tako nagovoril: »Jaz sem se namenil, da hočem vsem svojim sužnjem prostost dati. Moja vest mi ne pripusti, da bi jaz smatral človeka za živino, in upam tudi, da bodo zamorci potem bolj pridno delali, kadar bodo svobodni in bodo nekaj plače dobivali?«

»Kaj pa še!« reče Krt ves začuden.

»Gotovo!« reče Borštnik, »jaz mislim, da bodo vsi pri meni ostali, če jim prav prostost dam, in da bodo potem bolj pridno in skrbno delali in bolj zvesto služili.«

»Ne zamerite, gospod«, reče Krt, »pa vi naših zamorcev ne poznate. To vam je lena, hudomušna zalega, ki se dá le z bičem v strahu obdržati. Z dobrim se pri teh črnih ljudeh nič ne opravi, treba jih je tepsti in zopet tepsti, kdor hoče, da mu kaj dobička nesó. Kar mislite storiti, bo le vaša zguba. Zamorci vas bodo zapustili, vi boste morali pa druge posle najeti in jih dobro

plačati. Izpuščeni zamorci pa se bodo po deželi klatili, kradli in ropali in druge zamorce ščuvali, naj se zoper bele ljudi spuntajo. S tem boste celi deželi sitnost napravili.«

»Vi toraj mislite, da zamorec ni za družega, ko za sužnja?« praša Borštnik.

»Tako mislim, gospod«, reče Krt odločno.

»Vi znate misliti, kakor hočete«, reče Borštnik, »jaz pa ostanem pri svojem sklepu in bom zamorce oprostil. Če pa vi nečete valpet ostati pod tem pogojem, da zamorcev ne boste smeli več tepsti, — no, temu se lahko pomaga: jaz vam odpovem službo, in da ne hoste preveč na škodi, dal vam bom za eno leto predplače, vi pa lahko odidete še danes.«

»Je že prav«, reče Krt jezno, »pa povem vam, da tako zvestega služabnika ne boste kmalo več dobili. Prejšni gospodar Prestar mi je vse zaupal, ker je vedel, da sem imel le njegovo korist v mislih, nikdar svoje lastne.«

»Prestar ni Borštnik«, reče Borštnik; »kar se je njemu lepo zdelo, zdi se meni grdo. On vam je prepustil celo gospodarstvo in vam ni branil, ko ste uboge zamorce neusmiljeno trpinčili in pretepevali.

Jaz bom pa gospodarstvo sam vodil in skušal bom brez biča, izgojiti si dobrih delavcev.«

Na to vzame Borštnik eno škatljico iz omare in našteje iz nje celo vrsto cekinov, to je bila enoletna plača za Krta, ki mu jo je dal zanaprej, toraj čisto zastonj. Krt je spravil denar v žep, pa ni rekel besedice v zahvalo. Ko je odhajal, je Borštnika še enkrat prav grdo pogledal.

Borštnik pa je na to poklical vse svoje zamorce in zamorke, ter jim povedal, da so od današnjega dne čisto prosti, da lahko gredó, kamor hočejo, da bi pa on najrajši videl, če pri njemu ostanejo, ter da jih bo plačal, kolikor bo kateri, več ali menj, zaslužil.

Zamorci so se nad to besedo tako začudili, da je niso mogli verjeti, ampak so le glupo zijali in gospoda Borštnika pogledovali. Večkrat zapored jim je moral to povedati, prej da so razumeli, kaj da jim hoče povedati. Zdaj so začeli od veselja skakati, vriskati, peti, plesati in Borštnikovo obleko poljubovati.

Na ta hrup sta prišla iz hiše še Borštnikova gospa in pa Jernej Lavtar, stari vojak, ki sta bila z Borštnikom toliko časa vkup služila pri vojaki angležkih.

Borštnik zdaj zamorce zopet vkup skliče in jim pokaže Jerneja z besedami: »Glejte, ta mož bo od zdaj zanaprej naš valpet, on bo z vami bolj usmiljeno ravnal, kakor je Krt. Hudobnega Krta sem iz službe spodil in on nas še danes zapusti.«

Ko so zamorci slišali, da gré Krt stran, so bili tako veseli, da so kar noreli. Obljubili so vsi, da bodo še pri hiši ostali in pridno delali, če dobijo kaj plače ali pa ne; samo da imajo dosti jesti in da jih nihče ne bo tepel. »Saj tako dobrega gospodarja nikjer več ne dobimo«, rekli so med seboj.

Krt pa je bil za ~~enim~~ grmom skrit in je z zobmi škripaje gledal, kako so zamorci plesali in prepevali, on sam pa je bil iz službe spodén. »Kaj je rekel«, govoril je sam pri sebi, »da me je iz službe spodil! Čakaj, jaz ti jo bom še zasolil, da se boš mene spominjal!«

Zamorci so bili še vsi pijani veselja ter so noreli in skakali po dvorišči, kar se jim približa mlad mož, lepe postave, ko-drastih las, prijaznega in duhovitega obraza. Njegova osobnost se je morala vsakemu prikupiti. To je bil Dragotin, edini sin gospoda Borštnika. Čez ramo je imel obešeno puško, po drugi strani pa je visela mreža-

sta torba, v kateri je bilo nekaj ustreljenih divjih rac. Prišel je ravno od lova.

Vedel je že, kaj ta hrup in to plesanje zamorcev pomeni. Oče mu je bil že prej povedal, da bo na današnji dan zamorce oprostil. On sam je bil očetu že večkrat prigovarjal, naj to stori. Borštnik je bil namreč namenjen, zamorce oprostiti še le jeseni, češ, ako ga zapusté potem, da bo imel vsaj letino pod streho. Sin pa mu ni dal miru, da naj to precej stori. Tako se je oče udal želji sinovi.

Zamorci so dobro vedeli, da jim je Dragotin velik prijatelj, ker je zmirom Krta oštel, če je ta kakega zamorca vdaril. Ko tedaj Dragotin med nje stopi, obsuli so ga vsi, mu poljubovali roke in prisegali, da hočejo kri in življenje za njega dati, če bi bilo treba.

»Poglejte, kako lahko se iz nesrečnih ljudi naredé srečni ljudje«, rekel je Dragotin svojim staršem, »ko bi vsi posestniki tako naredili, kakor smo mi, pa bi bilo toliko nesrečnih trpinov rešenih.«

Drugo poglavje.

Minulo je pet let, odkar je Borštnikova družina prišla na Vransko. Borštnik je v

tem času svoje posestvo tako lepo obdelal, uredil, razširil in povzdignil, da je ni bilo grajšine v deželi Karolinski, ki bi se mogla z Vransko meriti. Zamorci so toliko bolj pridno in zvesto delali, odkar so bili svobodni, Borštnikovi ljudje pa so tudi zanje skrbeli, tako da se noben posel ni mogel pritožiti, da ima slabo hrano, da ga kdo po nedolžnem črti in draži, ali da se mu v bolezni ne postreže. Stari Jernej je bil dobra duša in je s posli lepo ravnal, samo da so bili pridni in pošteni.

Borštnik in Jernej sta celo gospodarstvo tako lepo ravnala in oskrbovala, da se je vsak čudil, kdor je vedel, da se Borštnik poprej nikoli ni pečal s kmetovanjem.

Kakor smo že povedali, je Borštnik prej trideset let pri vojakih služil. Bil je polkovnik ali oberst. Ko je imel pa postati general, imenovali so družega, veliko mlajšega in zelo domišljavega oficirja za generala, Borštnik pa je ostal, kar je bil, čeravno bi bil po pravici on prvi zaslužil, da postane general. Ta nezaslužena krivica ga je hudo pekla, tem bolj, ker ga je tisti mladi general, Končnik po imenu, vedno zbadal in nazaj deval. Dal je toraj svojo ostavko in se poslovil od vojaščine. Kupil si je blizo Vindsora na Angležkem grajšino.

Seboj si je vzel starega vojaka Jerneja Lavtarja, ki je 25 let služil kot feldvebel v polku, katerega poveljnik je bil gospod Borštnik. Ta Jernej je bil s kmetov doma in se je toraj na kmetovanje dobro zastopil. On je bil gospodu Borštniku v veliko korist, ker vodil mu je celo gospodarstvo, tako da je Borštnik na svoji grajšini prav dobro shajal. Pridelal je toliko, da je imel zmirom polne hrame, pa je še mnogo žita in živine lahko prodal vsako leto. Na enkrat pa si zmislil eden njegovih sosedov, da ima pravico do neke njive, ki je bila dozdej pri Borštnikovi grajšini. Začela sta se pravdati. Borštnik je pravdo zgubil in moral je njivo odstopiti, pa še več tisoč goldinarjev stroškov plačati, ker je pravda tekla skozi več let. Borštnika je to toliko bolj jezilo, ker se je tisti sosed povsodi hvalil, kako je Borštnika ugnal. Angležka dežela je začela Borštniku presedati, zato je prodal svoje posestvo v Vindsoru in šel je v Ameriko, ter poleg svoje rodbine seboj vzel še Jerneja Lavtarja in pa eno staro dekle.

Dozdej je bil prav zadovoljen v Ameriki. Posestvo na Vranskem je bilo kaj pripravno, po dolgem trudu ga je povzdignil tako, da je bilo kar veselje gledati polne hrame, lepo pohištvo, dobro rejeno živino,

masno travo po pašnikih in senožetih, pa rumeno klasje po njivah. Vendar tudi to veselje ni dolgo trpelo; bližali so se mu vnovič burni, neprijazni dnovi

Govorilo se je namreč že povsod, da se bodo Amerikanci spuntali zoper angleško vlado. Vsak čas se je bilo bati, da bukne ustaja. Na samem stoječe posestvo Vransko bilo je za slučaj vojske izpostavljeno vsakovrstnim nevarnostim, ki jih vojska s seboj prinese.

Amerikanci niso mogli dalje strpeti angležkega gospodstva. Angležka vlada je vse zadavkala, zlasti je zahtevala visoke štempeljne za tožbe in druga pisma, ob enem pa je naložila visok davek na čaj.

V Filadelfiji so se zbrali leta 1775 poslanci trinajsterih ameriških dežel ter se proglasili za svobodne in neodvisne od angležke države.

Krvava vojska se prične. Od vseh krajev so mladenči skup hiteli, da se zberó pod zastavo svobode in da oprosté svojo domovino nepriljubljenega jarma angležkega. Celo ustajo je vodil modri in hrabri Washington.

Tudi Borštnikov Dragotin si je želel pridružiti ustašem. Hotel se je odlikovati in pridobiti si častno imé v novi domovini, zato

je očeta neprestano prosil, naj mu dovoli, da ide v vojsko.

Stari Borštnik je imel težko stanje. Vedel je, da se Amerikanci po pravici ustavljajo angležkemu nasilstvu, vedel je, da cela Evropa želi Amerikancem zmago zoper krute Angleže; vendar se je zopet domislil, koliko let je on sam služil v angležki armadi, in težko mu je bilo, da bi postal sovražnik svojih nekdanjih tovarišev.

Dragotinova mlada kri ni mogla razumeti, kako bi zamogel človek kako reč odobravati, pa vendar ne pognati se dejansko za njo. Hotel je po vsej sili v vojsko zoper krivične Angleže.

»Saj ste dosti grenkega okusili na Angležkem«, rekel je očetu, »res je tudi, da Angleži Amerikancem prevelika bremena nakladajo; pustite me toraj, da grem še jaz v boj za svobodo naše nove domovine.«

Oče pa mu je odgovoril: »Vse je res, kar praviš. Pa mi bomo bolj pametno ravnali, če smo čisto mirni in se ne potegujemo za nobeno stran. Ko bi Angleži zvedeli, da se Borštnikov sin vojskuje zoper nje, bi se grozno razsrdili, ker sem jaz toliko let služil v angležki armadi; imeli bi me za odpadnika in izdajalca, in če v ta kraj pridejo, bodo uničili vse moje posestvo,

mojo hišo in hleve požgali, polje pomen-
drali in živino odgnali. Vse, kar smo si pri-
dobili s pridnostjo in delom tolikih let, bilo
bi zgubljeno, mi pa bi postali berači, če bi
nas Angleži sploh še pri življenji pustili.«

To je šlo Dragotinu v glavo. Če on
gré v vojsko, potem zapusti očeta in mater
sama, in med tem, ko on morda na bojišči
zmaguje, zna sovražnik vso domačijo po-
končati. Sprevidel je, da bo morda doma
bolj potreba brambovcev, da se ohrani rod-
binsko imetje, nego li v armadi vojakov.
Da bi svoje ljudi v nevarnosti zapustil brez
brambe, tega ne. Sklenil je toraj, da hoče
raje doma ostati, tem bolj, ko ga je tudi
mati prosila, naj ostane doma in naj jej ne
naredi te žalosti.

Med tem pa se je vojska začela. An-
gleži so požigali in plenili po celi deželi, da
je bilo groza. Pri tem so mučili nedolžne,
neoborožene ljudi in počenjali še druge
okrutnosti. Pokončavali so najlepše nasáde,
živino odgnali, orodje zdrobili, tovarne za-
žgali.

»Žrite štempeljne in pijte čaj, pa ima-
te vse, kar zahtevate«, rekli so Amerikan-
cem, če so se ti kaj pritožili.

Na Vranskem so bili vsi v strahu za-
radi vojske. Dragotin in stari Borštnik sta

bila sicer preskrbljena z orožjem in streli-
vom; pa kaj bosta opravila dva človeka
proti stoterim in tisočerim? K nesreči je bil
še stari Jernej bolan, trgalo ga je tako hudo
po nogah, da se ni mogel iz postelje geniti.

Druzega ni kazalo, ko poskriti vse, kar
je bilo kaj vrednega, da bi vsaj nekaj ostalo,
če bi sovražnik prišel in vse pokončal.
Borštnik in Dragotin sta toraj denar, zlate
prstane in srebrno posodo, pa kar je bilo
sicer še kaj posebne vrednosti, zakopala pod
zemljo. Tudi je Borštnik hitro prodal vse
žito, kar ga je imel odveč in tudi nepo-
trebno živino. Denar, ki ga je za to skupil, je
zakopal. Mnogo živine je pustil odgnati v
daljne, divje gojzde, kjer je bilo krme do-
volj; tam naj bi počakala do konca vojske;
kar je pogine, je pogine; kar je pa ostane,
je vendar rešene pred angleškimi vojaki;
kajti Angleži so vso živino iz hlevov po-
brali, kamor koli so prišli; tako jim ni bilo
treba za vojake mesa kupovati.

Nekega dné pa je dobil Borštnik pismo,
kterega se je zeló vstrašil. To pismo mu je
pisal neki polkovnik (oberst) Gruntar, Boršt-
nikov stari prijatelj, ki je bil s svojim pol-
kom tisti čas v Filadelfiji. Kolikor tudi je
bil zapopadek pisma vznemirjaven, vendar
je moral Borštnik svojemu prijatelju hvale-

žen biti za to naznanilo. Pismo pa se je glasilo tako:

»Dragi prijatelj! Nevarnost se ti bliža. Ljubezen do tebe in tvoje rodbine mi zapoveduje, da te za časa svarim. Spominjal se boš nekega Krta, ki je bil na tvoji grajšini za valpta. On je prišel k enemu naših generalov, h Končniku, ki ga ti dobro poznaš, — in te ovadil, da si sovražnik Angležev. Končnik pojde v kratkem z enim polkom vojakov v Slivnico, to je v vaš okraj, in tam te bo trdo prijel, ker je Krt rekel, da si nasproti Prestarju zabavljaj čez Angleško vlado. Končnik je tvoj stari sovražnik in ti ne bo prizanesel, če se tudi opravičiš, da si nedolžen. Saj veš, da si zavolj Končnika službo pustil, ker je pred tabo general postal. Glej, kako se tej nevarnosti odtegneš. Tvoj stari prijatelj in tovariš Gruntar, polkovnik.«

»Krt, Prestar, Končnik«, zakliče Borštnik, »to so ljudje, ki jih ne maram nikdar več videti. No, to so lepe novice! Kaj pa zdaj?«

»To ni šala«, reče Dragotin, ko pismo prebere, »hudobni Krt je vsake lumparije zmožen; če nam bo mogel škodovati, bo to z veseljem storil.«

»Pa tudi Končnik meni ne bo priza-nesel«, pristavi Borštnik, »on mene iz srca sovraži, ker vé, da ga jaz zaničujem.«

»Ali si res kaj takega govoril, kakor v pismu stoji?« prša sin skrbno.

»Čez pet let se ne morem več tako določno spominjati, kaj sem rekel«, reče stari Borštnik; »gotovo nisem rabil tako hudih besedi, da bi me zamogli za to kaznovati. Mogoče, da sem kaj rekel čez angleško vlado, ker sem bil jezen zavolj zgubljene pravde; to pa menda ni taka pregreha. Pa kaj bi meni koristilo, če bi se prav še tako dobro zagovarjal? Končnik je tak človek, ki bi mene obsodil tudi brez dokazov. Z izgovorom, da sem izdajavec, me bo pustil ustreliti, če me le v pest dobi.«

»Angleži počenjajo povsodi strašne grozovitnosti, kakor se sliši«, reče Dragotin, »prav lahko se zgodi, da bodo tudi z nami enako delali.«

»Mi moramo ta kraj zapustiti, in to precej«, méni Borštnik.

»Pa kam se hočemo obrniti?« prša sin.

»V hribe. Jaka, naš stari zamorec, pozna vse steze na okoli; on nas bo peljal v take kraje, ki jih Angleži ne najdejo. On bo vesel, da nam zamore v čem služiti.«

Na to pokličeta starega Jako in mu razložita stvar. On jima pové, da pozna take samotne in zapuščene doline v daljnih gorah, kamor Angleži ne bodo nikdar prišli, ker se pride do njih le po težavnih stezah, ki jih vsak ne pozna.

Vsi so bili zadovoljni s tem, da popusté Vransko in zbežé v hribe. Dragotin je zakopane denarje zopet izkopal, ker so jih hoteli seboj vzeti.

Naložili so dvanajst vóz z različnimi potrebnimi stvarmi, vzeli so seboj živeža, kmečkega orodja, perila, obleke, soli, pohiš-tva, sploh vse, kar človek v divjem kraji potrebuje. Vzeli so seboj žita dovolj, da bi ga drugo spomlad vsejali, če bi se morali več ko eno leto skrivati v gojzdih.

V dveh dneh bili so pripravljeni za odhod. Jernej je ostal na Vranskem in ž njim polovica poslov. Celo gospodarstvo na Vranskem se je izročilo Jerneju. Borštnikovi in druga polovica zamorcev pa so bežali v goré.

Hoteli so tudi Jerneja seboj vzeti, ker so se bali, da mu bodo angležki vojaki, kadar pridejo, kaj žalega storili. Jernej pa je rekel: »Eden mora tukaj na Vranskem ostati; mar hočemo celo lepo posestvo popustiti, da ga nam vzame, komur je volja?

Škoda bi bilo; morda vendar vsaj nekaj ohranim s pomočjo Božjo in z lepo besedo. Če me pa vkljub vsej prijaznosti umoré, saj ni tolika škoda za mene.«

»Tebi menda ne bodo nič storili, vrli Jernej«, reče stari Borštnik; »kar bodo koli zahtevali, vse jim daj. Da nam ohraniš le zemljo in gole stene, hočemo ti biti hvaležni. Luka in Gašper (dva zamorca) bosta večkrat skrivej prišla k tebi, da bosta povedala, kako se nam godi, ti jim boš pa povedal, kaj je na Vranskem novega. Nič se ne boj, — morda se bo še vse dobro izteklo.«

Po srčnem slovesu so se odpravili na pot. Vozove je vleklo štiriindvajset kónj; razun teh so vzeli seboj osem brejih kobil, osem mladih žrebetov, šestintrideset krav, dva bika, dvanajst parov volov in nekaj drobnice in perutnine; nekaj prešičev so deli na vozove. Med potjo se je dobilo dosti krme po travnikih, da se je živina napasla. Vdarili so jo proti severozahodni strani. Ovir niso našli družih, ko široke reke, ktere je bilo treba prekoračiti. K sreči po dolgih gorkih dneh vode niso bile globoke, tako da so z večjo ali manjšo težavo srečno prebrodili jih.

Ko so tri tedne potovali, prišli so čez hribe, divje kraje in goste šume v prijazno dolinico med gorami, na bregovih reke Pa-colete. Zemlja ob teh bregovih bila je zelo rodovitna, ker je bila od reke nanešena, plôdna, črna prst. Priporočala se je posebno za koruzo.

Kraj se je beguncem dopadal. Kazalo se je, da bi tukaj lahko ostali to zimo; že so postavili nekaj pohištna iz lesa. Poslali so pa prej Luko in Gašperja nazaj na ogled, da bi zvedela, kaj se na Vranskem godi.

Zamorca sta prinesla žalostne novice. Pravila sta, da so angleški vojaki že došli na Vransko, da tam grozno gospodarijo in da pošiljajo na vse strani ogleduhe, da bi Borštnika in njegovo družino zasledili.

Borštnik in njegov sin sta se posvetovala in prišla do sklepa, da ta kraj še ni zadosti varen, ker je zmirom še preblizo naselbine Vranske, in da bo treba bežati še globokeje v samotne, divje kraje.

Naložili so toraj zopet vse potrebne reči na vozove in se vnovič podali na potovanje. Jaka je vedel za vsa skrivna pota, za brode čez reke, in peljal begunce po takih krajih, kamor še ni z lepa stopila človeška noga, razun divjih lovcev indijanskih.

Prišli so slednjič v tisti kraj, ki se je Jaki najbolj varen zdel, v prijazno dolino vrh gorá, tam kjer reka Pacoleta pride kot nedolžen potok iz zemeljske jame.

Tretje poglavje.

Ta kraj, kamor so zdaj prišli, bil je toliko oddaljen od človeških bivališč in toliko skrit med divjimi gozdi in strmimi gorami, da ga ni mogel najti, kdor teh krajev ni natanko poznal. Le kak domačin, in to le redko kateri lovec bi zamogel sovražnike tù sim pripeljati, ko bi bil sploh vedel, da so Borštnikovi tukaj, tega pa nihče drugi ni vedel, ko zvesti Jernej, ki brez zamorcev sam ne bi bil zavetja našel, in pa zamorci, ki so bili pa Borštnikovim zvesto udani in niso mislili na izdajalstvo.

Kmaló so se begunci tudi na tem samotnem kraju udomačili. Naredili so iz smrekovega lesa štiri lesene bajte za ljudi, eno za Borštnika in njegovo ženo, eno malo za Dragotina posebej, dve pa za zamorce in zamorke. Potem so postavili hram za žito in potrebno orodje, slednjič pa nekaj hlevov za živino.

Vsaka stvar, ki so jo seboj prinesli, prišla jim je zdaj prav in se ni dala pre-

plačati, kajti nikjer v daljavi ni bilo človeške domačije, da bi se zamoglo kako potrebno orodje, kaka druga potrebna stvar za drag denar dobiti.

Najžlahtnejša reč je bila za begunce sol, ki so je precej seboj vzeli. Sol je bila potrebna za kuho, še bolj pa za živino, da se je pridržala pri naselbi. Živina se je namreč pasla daleč na okoli po travnikih in gojzdh, in gotovo bi se bila vsa pozgubila, ko bi je ne bili s soljo pri sebi obdržali. Vsak dan so namreč dali živini nekaj soli, zato je na večer rada z paše na dom prihitela, da soli ni zamudila. Pri tem pa se je žival tudi dobro redila. Proti večeru je vzel en zamorec velik rōg in je na nje-ga zatrobil. To je bilo znamenje za živino, da se bo sol delila, in pritekli so na ta klic konji in voli, ovce in kozé domu. Pri toliki živini se potem pač nikoli ni manjkalo mleka, putra, masla in sira; pa tudi mesa ne.

Možaki so se pečali največ z lovom na zverino in na ribe. Mesa od divjačine so dosti nasušili za zimo. Zamorci so morali skrbeti tudi za krmo, da je bila živina čez zimo preskrbljena. Lepe, visoke trave se ni manjkalo in so je toraj lahko nakosili za potrebo.

Borštnik in njegov sin sta posebno rada hodila divje race streljat. Jaka je tako dobro vedel, kam jih je treba iti čakati in znal jih je s piščalko tako izvrstno privabiti, da sta jih včasih toliko nastrelila, da so jih vsi trije komaj domu prinesli. O svojem času je bilo toraj te okusne perutnine toliko pri hiši, da jih je cela družina jedla, pa še psom so velike kose metali.

Za seno so naredili poseben velik skedenj. Ko je bila jesen pri kraji in seno spravljeno, imeli so zamorci časa dovolj, da so naredili po vseh štirih bajtah kamnite peči in ognjišča, pa dimnike.

Šipe v oknih so bile iz belega papirja, ki se je prej v olje pomočil, tako da se je skoz svetilo in ni bilo ravno pretemno po dnevi. Glaževine namreč niso pri sebi imeli.

Konec jeseni je poslal Borštnik oglednike na tisti kraj, kjer so se bili vprvič ustavili in kjer so že nekaj žita vsejali.

Ogledniki so nazaj prišli in povedali, da je žito lepo dozorelo, da je sicer plevelj močno zarastla ga, da se pa vendar spleča, vse požeti in žito pripeljati na novo naselbino.

Borštnik pošlje večino zamorcev na žetev. Že čez dvajset dni so prišli nazaj in

pripeljali seboj mnogo žita, posebno koruze. Med koruzo so našli tudi en velik prstén vrč, v katerem se je dobilo pismo od Jerneja. Zvesti oskrbnik na Vranskem si je namreč mislil, da bodo begunci gotovo na prejšno naselbino nazaj gledat prišli, zato je spisal pismo, ga del v vrč in ta vrč izročil enemu zamorcu, naj ga nese na prejšno naselbo beguncev in naj ga postavi med koruzo.

V tem pismu je Jernej naznanil, da so angležki vojaki grozovito divjali na Vranskem, da so zapalili in požgali skor vse pohištvo, tako da je ostala samo zidana grajšina in en hlev, ki je bil za njo skrit. Poklali so pet sto ovac, žitno polje pomen drali, goveda in konje odgnali, kar jih ni bilo v gojzdu skritih. Zdaj da je na Vranskem dvajset konjиков, ki čakajo, kdaj bo Borštnik nazaj prišel, ter na vse strani patrolirajo in ogledujejo, da bi ga kje zasačili. Tako ravnajo na povelje Končnikovo. Vendar Jernej upa, da bodo morali sovražniki kmalo bežati, ker se sliši, da so Amerikanci zadobili nekaj odločilnih zmag. Borštnikovim Jernej svetuje, naj se le dobro skrivajo in naj pošljejo kterikrat kakega oglednika na prvo naselbino, tje bo on svoje novice pošiljal; pod starim, velikim javorom

naj pisma iščejo, tam ga bodo dobili. To je bil zadržaj Jernejevega pisma.

»Jernej je še poštena duša«, reče Borštnik, ko je pismo prebral; »kar je sam pretrpel, o tem še nič ne omeni, in gotovo je, da je moral on največ prestati.«

O Jernejevem pismu so se še več tednov pogovarjali v »Novem selu« (tako so krstili novo naselbo), pri tem pa so pridno delali in se pripravljali na zimo.

Vreme je nastajalo bolj in bolj dolgočasno, hladno, deževno, oblačno, z eno besedo jesensko. Večeri so postali bolj dolgi in hladni. Begunci se vendar niso dolgočasili. Imeli so iz loja vlite sveče; te so koj v mraku prižgali v sicer temotnih bajtah in zakurili še po ognjiščih, da jih ni zeblo. Ženske so predle, ter iz volnene preje delale obleko, iz lanene (platnene) pa perilo in mreže za ribji lov.

Stari Borštnik je kakor očak Abraham opravljal ob enem tudi službo duhovnika. Ob nedeljah in praznikih je zbral celo družino v družinski sobi, tam jim je naprej bral lepe molitvice in rožni venec naprej molil.

Po molitvah je bila kratka veselica. Pustil je vsem poslom dati medenega žganja. Znal je namreč iz medù divjih čebel, kakor-

šnih je bilo v tistih gojzdih zadosti, skuhati prav izvrstno medeno žganje. Druge pijače se vé da v tej samoti niso dobili.

Zadnja dva mesca sta šla Luka in Gašper večkrat na ogledovanje proti Vranski grajšini, pa nista mogla nič zvedeti, ker si nista blizo upala, pod javorjem pa tudi ni bilo nobenega pisma. Še le proti koncu zime našla sta pod javorjem drugo pismo od Jerneja.

Vranski oskrbnik je v tem pismu sporočil, da je bil sovražnik desetkrat na Vranskem, da je zmirom dosti škode naredil in posebno oskrbnika samega jako ojstro opazoval. Nadalje, da zdaj še ni nobene varnosti na Vranskem, naj se toraj Borštnikovi le še dobro skrivajo. Kako se vojska suče, o tem ni Jernej nič gotovega vedel, vendar je zapazil, da Angleži niso več tako prevzetni, kakor iz začetka.

Borštnik pa je zopet Jerneju pustil pismo pod javor položiti, v katerem mu je naročil, naj živino tudi po zimi le v gojzdih pusti in skrije, da je ne bo sovražnik vse pobral.

»Naj že bo v imenu Božjem«, rekel je Borštnik, ko je Jernejevo pismo prebral, »škode so mi res dosti naredili. Pa to se bo vse popravilo. Nazadnje bodo Angleži

vendar le tepeni, kupčija se bo povzdignila in pričelo se bo novo življenje in delovanje. Naredile se bodo nove ceste, nove vasi in mesta bodo rastle iz tal; ljudstvo se množi, cena poljskih pridelkov bo poskočila; v dvajsetih letih bo moje posestvo stokrat toliko vredno, ko zdaj. Potrpimo še malo časa, pa smo na konji!«

Kar je Borštnik v duhu naprej videl, to vse se je izpolnilo, kakor vemo iz zgodovine.

Četrto poglavje.

Za neprijazno zimo je sledila najlepša vigred. Vse je bilo v cvetji. Cela narava je dihala novo življenje, bil je okraj Novo selo zares lep in prijeten. Ne daleč od gospodarskih poslopij se je razprostirala ravnina, katere prst je oznanovala izredno plodovitost. Borštnik sklene takoj, da bo ta svet obdelati pustil, in kmalo je bilo videti po ravnini vse polno ljudi, ki so orali, kopali, sekali, korenice ruvali, sadili in sejali. Bilo je veselje videti, s kakim pridom se je vsak s svojim delom pečal.

Nasada se je izvrstno obnesla, travniki in njive in lepo rejena živina, to vse je bilo veselje videti, in begunci so prav lahko

pozabili na Vransko grajšino, saj so v Novem selu skor ravno take nasáde imeli.

Od živine ni po zimi nič poginilo. Samo dva teleta je raztrgal kuguar. Ta kuguar je roparska žival, tako velik ko pes, sicer pa bolj tigru podoben, z mačjo glavo in lisast po koži.

Dragotin se je razjezil nad kuguarjem, vzal je puško in šel za njim, da bi ga ustrelil.

Šel je kako pol drugo uro daleč v gojzd za njim, kar na enkrat na svoje začudenje zagleda zamorca Jako. On ga pokliče in praša, kam da gré.

»Saj se še spominjate«, pravi Jaka, »da sem vam pravil o čebelah, ki se jih tukaj divjih dobi. Gospod znajo iz medu žganje kuhati in mene so prašali, če bi jaz vedel kje za med. Zdaj ga grem pa iskat.«

»Saj si pravil, da veš za cel gojzd samih čebel, kjer je skor v vsakem drevesu en roj?«

»Tako je«, reče zamorec, »na eni gori stojé sami stari, votli hrasti, v njih votlinah so pa čebele.«

»To je pa čudno!« dé Dragotin; »ko bi jaz ne bil kuguarju na sledu, hotel bi iti s teboj, da si te čebele ogledam.«

»Kuguarja bomo že še dobili«, pravi Jaka, »če hočete, greva potem skupaj ga iskat; zdaj pa lahko greste z menoj na tisto goro, kjer so čebule.«

»No, naj pa bo! pa pojdiva!« reče Dragotin.

»To me veseli, mladi gospod!« reče zamorec; »samo to vas bom prosil, da mi dovolite, da pogledam še prej po svojih pasteh, če se je kaj vjelo. Kake pol ure od tukaj imam nastavljene pasti za lisice in grem včasih pogledat, da poberem, kar je vjetega.«

»Ali te hočem jaz tukaj počakati?« praša mladi Borštnik.

»Če neradi čakate, bova šla pa precej na goro. Saj po pasteh lahko jutri pogledam«, reče zamorec.

»Ne, le pojdi, jaz grem ta čas pa sam naprej, kamor mi boš pokazal, saj me boš menda kmalo došel.«

Prišla sta ravno do grabna, to je do suhe struge gorskega potoka, ki je bila široko na okoli s peskom in kamenjem posuta. O suši ni bilo nič vode v njej, o deževji pa se je valil divji potok iz hribov v dolino.

Tukaj Jaka obstoji. Rekel je Dragotinu, naj le naravnost po tej strugi v hrib gré,

pa bo prišel do čebelne gore. »V eni uri«, je rekel, »bom pa že jaz pri vas.«

Kraj je bil Dragotinu že nekoliko znan, ker je že po zimi todi hodil, zato se ni obotavljal, sam poiskati omenjeno goro, ter ni pomislil, da imajo stvari spomladi vse drugačno lice, ko po zimi.

Jaka je šel toraj navzdol, pogledat po svojih pasteh, Dragotin pa navzgor po grabnu. En čas je hodil po kamniti strugi, pa ta pot je bila od sile težavna, ker je bilo treba prekoračiti velike skale, cela drevesa, ki jih je silna voda izkoreninila in seboj prinesla, tudi so bili sim ter tje globoki preskoki. Zato je stopil iz struge ven in hodil kraj nje po travniku pod košatimi javorji.

Duhteča zelenjava gojzda, prijetni zrak, petje tičic in druge prirodne prikazni so dobrodejno uplivale na Dragotinov duh. Kakor v sanjah šel je naprej, misleč, da se ni še odstranil od prave poti. Na enkrat pride zopet do take struge divjega potoka in mislil je, da je to ravno tista, od ktere se je bil prej odstranil.

Pogledal je okoli sebe in premišljeval, je li pravi kraj ali ne. »Saj Jaka mora kmalo priti«, mislil si je, »zato bo najbolje, če grem po strugi navzgor, vrhu klanca ga bom pa počakal.«

Ne vedoč, da je to čisto druga struga in da se je od prve že precej oddaljil, šel je po tej drugi strugi naprej v hrib. Ko je bil že nekoliko utrujen, se vsede na eno skalo in povžije nekaj sira in kruha, ki ga je imel v svoji torbi.

Med tem časom se je nebo pooblačilo; solnce se je skrilo za oblake in lahka megla je zakrila daljnješe gore. Dragotin se ni dosti zmenil za te vremenske spremembe. Ko se je bil spočil in pokrepčal, šel je zopet pogumno naprej po strugi, pa te ni hotelo biti nikoli konca.

On pogleda na uro. Bilo je poludné. Zdaj vprvič mu pride na um, da je morda pravo pot zgrešil.

»Pa saj to ni mogoče«, tolažil je samega sebe, »saj sem še v tistem grabnu, po katerem mora Jaka za menoj priti.«

Zdaj zagleda malo dolinico in kraj nje hribček. Ta hrib se mu je znan zdel, toraj prekorači dolinico in gré na vrh tistega hriba. Z veseljem zapazi v bližini gojzdič, ki je bil podoben onemu blizo Novega sela.

Brez zamude se poda na pot do tega gojzda in pride tje v eni uri, pa na svojo veliko žalost zapazi, da se je zmotil, ker ta gojzd je bil ves drug in o Novem selu

ni bilo duha ne sluha. Nevedé zakolne; jezilo ga je, da je tako daleč moral zastonj hoditi. Misleč, da Jaka še zmirom ni daleč od njega, vstrelil je iz puške, da bi Jaka strel slišal in k njemu prišel. Potem se je vsedel v mah in čakal Jaka, pa starega zamorca ni bilo od nikoder.

Po skrbnem premisleku je sklenil, da hoče nazaj iti k tistej strugi in po strugi navzdol do tistega kraja, kjer sta se z Jaka ločila. Bila je to težavna, dolgočasna in tudi nehvaležna pot. Vendar je šel pogumno naprej in je prišel do tistega vrha, od koder je bil tisti gojzd zagledal. Od tod je šel naprej proti grabnu.

Droben dežek je kapljal po listji, dan se je nagibal, začelo se je mračiti in krog in krog je postalo bolj in bolj tiho. Vsakih pet do šest sto korakov je vstrelil iz svoje puške, — pa ni bilo tolažilnega odmeva.

Že se je začela noč delati, ko pride do struge, in zdaj še le je spoznal, da je to druga struga, ne tista, ki mu jo je Jaka pokazal. Vendar je še vedno mislil, da ne more biti daleč od svojega doma. Vsak čas je pričakoval, da se mu bo kdo oglasil s puško, da bo slišal vpitje iskajočih ga ljudi in lajanje psov, da bo zagledal ogenj od bakelj. Zlezal je toraj na visoko smereko,

pa ni videl ničesa, ko temne gojzde in slišal šumenje po listji.

Druzega mu ni kazalo, ko tukaj prenočiti. Nabral je suhega mahu in listja, naredil ogenj s strelom iz svoje puške, ter se pri ognju grel. Pa tudi to veselje mu ni bilo dolgo pripuščeno; že čez pol ure začel je dež v potokih liti in je pogasil njegov ogenj. Stopil je pod gosto, veliko smereko, na katero je bil prej zlezel; ker je polagoma tudi skoz njene goste veje začelo kapati, nalomil je še drugih vej, jih spletel in naredil nad sabo utico, ki ga je še precej dobro dežja varovala, in tam je zaspal.

Ko se v jutro zbudi, ni več deževalo, pa tulil je silen veter sim od solnčnega izhoda. Ker Dragotin od včeraj opoldné ni bil nič vžil, začel ga je glad nadlegovati. Pa kaj jesti? Druzega ni kazalo, ko vstreliti kako zverino in jo speči. Pa bal se je, če pojde za zverino v gojzd, da se bo še bolj zgubil in da nikdar več ne pride iz teh neizmernih divjih krajev.

Ravno je svojo puško basal, kar zasliši v daljavi dva strela zapored. Poln upanja ustrelil tudi on dvakrat in hiti proti tistej strani, od koder je strela slišal.

Med tem pa je začel veter vedno huje razsajati. Čeravno mu je veter nasproti pi-

hal, vendar dolgo časa ni nič slišal; še le čez eno uro je slišal zopet en strel, pa že zelo v daljavi. Tekel je proti bližnjemu hribu in med potjo je kakih desetkrat vstrelil, da bi ga ljudje slišali.

Ko je prišel na vrh tistega hriba, zagledal je pod sabo eno ozko dolinico, po ktorej je tekel majhen potok. Mislil si je, da so morda njegovi ljudje v to dolino kako stražo postavili. Tudi je bilo mogoče, da se ta potok izlije v tisto reko, ki je tekla blizo Novega sela.

Pa osoda mu je bila drugače namenila. Če bi bil šel le eno uro navzgor po grabnu, zadel bi bil ob svojega očeta in njegove hlapce, ki so ga tam okoli že celo noč iskali.

Ker je šel pa navzdol, prišel je zmirom dalje proč od svojih ljudi in tako je bilo vsako snidenje nemogoče. Nebó je bilo vedno še oblačno, toraj ni mogel videti solnca, ki je v takih krajih edini kažipot. Oblačno je vreme ostalo še celi dan.

Opoludné je prišel na tisti kraj, kjer se je potok izlil v reko. Bil je utrujen, kolena so se mu šibila, kakor bi ga mrzlica tresla. Bil je že skoraj preslab za lov. Pa tudi streliva je imel že malo, ker je bil ves čas po nepotrebnem streljal, da bi ga kdo slišal.

Komaj tri strele je imel še pri sebi in na teh je viselo morda njegovo življenje, kajti jagode in borovnice niso bile še zrele, takih korenin, ki se dajo jesti, pa on ni poznal.

Ko je tako en čas počival, vstal je zopet po konci in šel počasi in težkih korakov proti nekem na samem stoječem hrastu, kjer je bil videl divje race priletavati in odletavati. Sodil je, da morajo tukaj race svoje gnjezdo imeti. V resnici je bil tako srečen, da je tam našel račje gnjezdo. Splezal je po drevesu gor in našel v votlini gnjezdo, v katerem ste bili dve mladi, skoraj že doraščeni raci. On vzame mladiča, ju zakolje, opiplje in potem naredi ogenj, da ju speče. Da je mogel zakuriti, moral je žrtvovati zopet en strel iz svoje puške, ker druge priprave za podnetenje ognja ni imel. Tega ni vedel, da divjaki tudi tako ogenj zanetijo, da gulijo dolgo časa dva suha polenčka enega ob drugega. Ko je dobro zakuril, spekel je obe raci ob ognji ter si napravil dobro kosilce.

Ker je bil že hudo lačen, povžil je to jed s tako slastjo, kakor še nikoli ne katere. Po tem kosilu bil je tako okrepčan, da se je zamogel zopet dobre volje na potovanje podati.

Peto poglavje.

Dragotin je hodil vedno navzdol poleg tiste reke in prišel je proti večeru v skalnat kraj, ki je bil tako čudovito izraščен, da je vzbudil celo pozornost toliko utrujenega našega popotnika Dragotina. Velikanske skale so ležale po ravnini kakor razsejane, in med njimi se je valila in penila reka v mnogih ovinkih.

Gledal je okoli sebe, kje bi se našlo kako suho prenočišče. Kar na enkrat zagleda izza enega grma moleti — eno žensko nogo, ki je bila obuta v gosposk, pa že raztrgan čeveljček.

Začuden obstoji; svoje oči je imel nepremakljivo v to stvar uprte. Kaj hoče to pomeniti? Ali je mrtva ženska, ki je v tej divjini svojo smrt našla? Čudne misli se ga polasté; počasi se približa grmu, kjer je ležala noga.

On grmovje razkrije in pred sabo vidi ležati mlado, lepo deklico pri dvajsetih letih. Njen obraz je bil lep, pa bled ko stena.

Dragotin je bil radoveden, če še živi, ali je že mrtva, zato se pripogne k njej.

Na svoje veselje je kmalo zapazil, da ženska še diha; bilo jej je toraj morda še mogoče pomagati. Tudi žila je počasi še

vtripala. Zdelo se mu je, da bo najprej treba frišne vode. Zato je tekel k reki in zajel vode v svoj klobuk. Z vodo je potem namočil dekletu čelo in senca.

Čez nekaj minut je deklica tiho zdihnila. Imel je Dragotin v svoji torbi flašico za žganje, v kateri je bilo še nekaj kapljic prav okusnega medenega žganja. Te kapljice zlije dekletu na ustnice.

Močni vzduh te pijače ni ostal brez nasledkov; ona se zavé, odprè oči in pogleda začudeno okoli sebe.

»Kje sem?« zašepeče.

»Ne boj se, prijatelj je pri tebi«, odgovori Dragotin. Ona ga pogleda in reče: »Tedaj nisem več sama, človek je pri meni?«

»Ali vam je hudo, gospodična?« praša Dragotin.

»Štiri dni je, kar sem bežala od doma«, pravi ona tiho, »lačna sem — lačna!«

Dragotina zaboli srcé, kajti spomnil se je, da nema ničesa pri sebi, kar bi se zavžiti dalo. Na se ni mislil, ampak na to revo, kateri pomagati ni mogel.

Še enkrat preišče celo svojo torbo in k sreči je našel še eno skorjo kruha v njej. To razmoči v vodi in jo ponudi dekletu, katera je mali dar s hvaležnim pogledom hlastno zagrabila in v usta potlačila.

Čeravno je bilo malo, vendar je deklico nekoliko okrepčalo.

»Bog vam poplačaj«, reče Dragotinu, »mislila sem že, da moram tukaj od hudega konec vzeti. Zgubila sem se v ta nesrečni kraj — «

»Kaj, tudi vi ste se sim zgubili?« zakliče Dragotin; »čudno snidenje! — Vi me ne razumete in vprašaje gledate, — glejte, tudi jaz sem se zgubil v tej divjini; ne vem, kje sem, in ne vem, kodi naj grem, da zopet pridem do svojih ljudi. Tudi jaz sem brez jedila in tavam noč in dan po teh gozdh, ter se že komaj po konci držim, tako sem utrujen.«

Dragotin je zapazil, da se njegova tovaršica plaho okoli ozira, in zvedel je od nje, da ona gleda za svojim psom, ki jo je bil ves čas spremljal.

Da bi se uljudnega pokazal, vstal je Dragotin in šel na ogled, da bi psa kje zasledil. Dolgo časa ga ni mogel najti. Ko je pa psa iskal, našel je na svoje veselje eno podzemeljsko jamo, ki se mu je kaj pripravna zdela za prenočišče.

Šel je v to jamo pogledat, kakošna je, in zaslišal je v njej zamolklo lajanje. Kmalo je zapazil iskanega psa, bil je srednje velikosti pes. Pes je bil tako izstradan,

da je komaj še hodil, in pustil se je od Dragotina brez upiranja vleči na tisti kraj, kjer je gospodična sedela.

Pes je milo pogledal svojo gospo, kakor bi jo hotel odpuščanja prositi, zakaj da jo je zapustil in se v jami skrnil.

Ko je deklica psa z bolestnim smehljajem po dlaki božala, skoči ne daleč od tam kuguar izza grma, ter nese nekaj v gobcu.

Dragotin zavpije nad divjim roparjem, žival se prestraši in pade jej plen iz gobca, kuguar pa zbeži. To, kar je spustil, bila je mlada srna, ki je še na vratu krvavela od ojstarih zob kuguarjevih.

Ves vesel Dragotin srno pobere. »To je pa vendar srečen slučaj«, vsklikne, »našel sem tovaršico, našel zemeljsko jamo za prenočišče, zdaj mi je pa še divja žival svoj plen prepustila, da bova imela s tovaršico kaj za večerjo.«

»Kaj pa bo s kuguarjem?« praša ženska skrbno; »ali ne bo prišel nazaj po svoj plen in naji oba raztrgal?«

»Taka žival se lahko odžene«, jo poto-laži Dragotin, »treba je samo ogenj zakuriti, pa si ne bo upal blizo.«

Na to sta pred tisto jamo zakurila; Dragotin je nanosil dovolj suhih vej, da sta

lahko celo noč kurila. Pri tem ognju sta spekla mlado srno, ter imela prav okusno večerjo, pa še za prihodnji dan je precej ostalo. Tudi pes je dobil svoj delež, in videlo se mu je, kako je bil izstradan, ker je kose kar požiral.

Dragotin je za svojo varovanko nanosil v jamo listja in mahu in jej napravil mehko ležišče. Deklica ni našla besedi, da bi se dovolj zahvalila. Dragotin sam pa je sedel pred jamo k ognju, dokler ni še njega spanec premagal, da je lahko zadremal.

Noč je prešla mirno; nobena stvar ni motila sladkega spanca beguncev. Ko se zjutraj zbudita, bila sta tako okrepcana, kakor bi ne vedela za nobeno nesrečo. Prijazno si želita »dobro jutro« in, nekako že soznanjena, se vsedeta skupaj na travnik pred jamo.

Dragotin je povedal deklici svoje ime, jej pravil o svojih starših in kako je prišel v ta kraj. Gospodična ga je vestno poslušala.

»Čudno je to«, rekla je nazadnje, »vaša nesreča, da ste se zgubili v divjini, postala je moja sreča, kajti brez vas bila bi jaz gladu poginila. Zdaj vam hočem pa še jaz povedati, kaj je vse mene zadelo, prej da sem prišla v ta kraj nesreče in omedlela

od vseh bridkosti. Jaz sem hči nekega posestnika, in naš dom mora biti kakih tri dni hodá od tod. Mi smo se preselili v Ameriko iz Kranjskega, še le tukaj sem se naučila angležkega jezika, v katerem me slišite govoriti. Pred tremi leti je moj oče zbolel in prisiljen je bil, poiskati si oskrbnika, da je celo posestvo vodil in delavce v strahu imel. Dobil je za oskrbnika nekega Krta — —«

»Krt?« prereže jej Dragotin besedo, »to je človek okoli tridesetih let, majhne, čokaste postave, kodrastih las, majhnih, bo-dečih oči?«

»Prav tak je«, reče dekle; »prej ko je k nam prišel, služil je pri neki grajšini na Vranskem pri Slivnici.«

»To je posestvo mojega očeta«, omeni Dragotin.

»Klical je svojega gospodarja za Prestarja.«

»Od tega je grajšino moj oče kupil. Krtu smo kmalo službo odpovedali, ker je s posli preveč neusmiljeno ravnal.«

»Komaj je bil ta Krt pri nas nekaj mescev v službi«, pravila je gospodična naprej, »kar začne mene nadlegovati s svojimi ljubimskimi ponudbami. Čeravno mu nisem dobre besede privošila, bil je vendar

tako predrzen, da je vedno silneje za mano tekal. Ko sem videla, da se ga drugače ne znebim, povedala sem stvar svojemu očetu in ga prosila, naj me brani pred tem nadležnim človekom. Oče pa so mu precej službo odpovedali. S kletvino in pretenjem je odšel.

Na to se je pričela vojska. Tudi nas je nje šiba hudo zadela. Da bi vsega ne zgubili, spravili smo nekaj živine v gojzde, nekoliko žita in drugih stvari pa smo poskrili. Ko so sovražni vojaki prišli, čudili so se sicer, da so tako malo našli v naših shrambah in hlevih, vendar niso dalje preiskovali. Čez nekaj dni potem pa se je Krt od nekod priklatil ter govoril s poveljnikom tiste čete, ki je bila pri nas umeščena. Kmalo smo zvedeli, kaj mu je Krt povedal. Poveljnik nas je začel strogo izpraševati, zakaj smo se mu zlagali in svoje imetje zatajili; tudi je zahteval, naj mu pokažemo, kam smo svoje reči poskrili. Moj oče tega niso hoteli povedati, in pričela se je za nas doba trpljenja. Jaz sem imela še največ prestati pred surovimi vojaki. Nekega dne je pritekkel en mlad korporal za mano in me hotel objemati. Jaz zbežim v spalnico mojega očeta, pa tudi tje je prišel za mano. Bila sem vsa preplašena, ker se nisem vedela kam deti. Kar zagledam očetov samo-

kres na steni. V najhujši sili zgrabim samokres, pomerim in pohotneža ustrelim.« —

»Prav ste storili«, reče Dragotin.

»Drugi vojaki so pa strel slišali«, pravi deklica naprej; »prijeli so v sobo, da bi videli, kaj se je zgodilo. Jaz sem vedela, da me nič dobrega ne čaka, toraj ni bilo druge rešitve, ko bežati. Stekla sem pri zadnjih vratih v vrt in iz vrta čez zid skočivši hitela sem po njivah in travnikih proti bližnjemu gojzdu. Ko sem skočila ravno čez plot, ki je ločil zadnjo njivo od gojzda, pritekkel je nekdo za mano. To je bil Krt! Vpil je za mano: »Čakaj, ti prevzetna devičica, zdaj bova midva najin račun poravnala!« On teče za mano, jaz pa še bolj, kar so me le noge nesle; obupnost mi je dajala posebno moč. Kakor srna pred lovcem dirjala sem v eni sapi naprej, in še le, ko Krta nikjer več ni bilo videti, oddahnila sem se nekoliko. Ta zvesti pes Ahil je tekkel z menoj in ni šel več od mene. Bil je ves čas priča mojih bolečin, mojih solzá. Ker sem se vedno še bala, da bodo vsak hip pritekli za mano, tekla sem neprenehoma še naprej. Upala sem, da pridem vendar do kacega človeškega bivališča, kjer me bodo gostoljubno sprejeli, pa zabredla sem reva vedno globokeje v divje lesove, prišla sem

v te zapuščene kraje, kamor menda nikoli ne stopi človeška noga. Kamor sem pogledala, povsod velikansko drevje, grozno skalovje. Tavalala sem dva dni okoli, ne da bi zavžila kosček kruha ali kake druge jedi. Skušala sem jesti travo in korenice, pa želodec tega ni strpel. Slednjič sem omagala in brez zavesti zgrudila se na tla.«

»Gotovo ste več prestali, kakor jaz«, reče Dragotin, »in še jaz bi bil skoraj obupal. Zdaj pa, ko imam tako prijetno in lepo spremljevalko, me pogum ne bo več zapustil.«

»Zaupajva v Boga«, reče dekle; »On naji je na tako čuden način vkup pripeljal. On nama bo tudi zanaprej pomagal.«

»Tako je«, reče Dragotin, »in v zaupanju do Boga hočeva potovati naprej. Za danes sva z jedjo še preskrbljena. Glej, ali ni to čudno: en kuguar me je zvabil v ta divji kraj in zopet en kuguar naji je rešil smrti od glada, ker nama je prepustil svoj plen! Pojdiva naprej, nekam bova že prišla! O, ko bi mogla najti posestvo mojega očeta! Tam boste tudi vi z vsem preskrbljeni, tam najdete drugi dom.«

Potem je deklica še kaj več povedala Dragotinu o sebi in o svojih starših. Pisala se je Jovana Jurjevec; njeni starši so

bili z Kranjskega doma, pa so se bili že pred več leti v Ameriko preselili, ko je bila Jovana še otrok. V Ameriki so si njeni starši pomagali kmalo do precejšnega blagostanja, pustili so Jovano lepo izučiti v angleških šolah, da je bila mnogo jezikov zmožna in tudi sicer dovolj izobražena. Pa tudi slovenskih knjig ni smela zanemarjati, in prav rada je čitala Preširna in druge slovenske pesnike.

Šesto poglavje.

Z novim pogumom navdana šla sta mlada popotnika naprej, pes Ahil pa za njima. Vreme je bilo še vedno oblačno, tako da ni bilo mogoče vedeti, kje je jug ali sever, izhod ali zahod. To je bila nesreča za nju. Namesto da bi se obrnila proti izhodu, kjer so bile evropske nasebine, hodila sta ves čas proti zahodu, v divje kraje, kjer je bil le dom divjačine ali pa divjih indijanskih rodov,

Čez nekaj ur hodá prišla sta do velikega jezera, v kterega se je iztakala tista reka, ob ktere bregu sta bila hodila. Pri jezeru je stal precej visok grič; šla sta na vrh tega griča, če bi morda kje zagledala kakšno človeško stanovanje. Pa na svojo

žalost nista videla družega, ko gojzde in hribe. Tukaj sta še le spoznala, kako daleč v divjino sta že zabredla in da morda ne bo nobene rešitve iz teh zapuščenih krajev.

Jovani se vtrne solza iz očesa in nehoté sklene roke k molitvi. Dragotinu pa se je skrbi čelo zgrbančilo.

»Gospod Borštnik«, reče naposled Jovana, »če mislite, da greva proti izhodu, potem pojdiva le naprej; enkrat bova prišla že do človeških bivališč; potem si bova pa že naprej pomagala.«

»O, ko bi se solnce le za eno minuto pokazalo!« reče Dragotin na to; »potem bi že vedel, ali greva proti izhodu ali zahodu.«

»Pa počakajva tukaj na lepši vreme«, pravi ona, »čemu bi zastonj morda ravno v nasprotno stran hodila!«

»Kaj pa, če morava še več dni čakati solnca? Od česa bova živela?«

Smehljaje pokaže Jovana na Dragotino puško. Ona pač ni vedela, da je Dragotin že ves prah izstrelil, in da ga ima komaj še za en strel. Dragotin jej je hotel to že povedati, pa premislil se je zopet, da bi je preveč ne oplašil; zato jej odgovori, da ne sme streljati, ker bi potem ne imel s čim ognja narediti.

Jovana mu je pritrdila, in ko sta nekoliko svoje mrzle pečenke od srne povžila, šla sta zopet naprej po svoji nesrečni poti.

Proti večeru postalo je zelo hladno, dokaz da sta bila prišla v više, mrzlejše kraje. Ker sta bila že oba trudna, sklenila sta, prenočiti v mali dolinici, kjer je tekel bister studenec izpod hriba in tam sta si žejo pogasila.

Dragotin je spletel iz vej malo utico za Jovano, nanosil je mahu in listja in prosil svojo spremljevalko, naj se le brez skrbi vleže. On sam pa se je vlegel v neko jamo, ki se je menda naredila na mestu, kjer je vihar veliko drevo izkoreninil.

Ker ta večer nista kurila, bil jima je pes Ahil edina bramba zoper divje živali. Zanesti sta se smela, da bo pes lajati začel, ko bi se kaka nevarnost bližala.

Ko sta povečerjala, postljala si je Jovana v utici in pred njo je zavalil Dragotin velik kamen, da bi kaka divja žival ne mogla blizo. On sam pa je sedel v tisto jamo, pa dolgo ni zaspal.

»Ne smem zaspati«, rekel je sam pri sebi, »če mene kaka nesreča zadene, kdo bo varoval ono nesrečno deklè?«

Res ta skrb ni bila čisto prazna. Proti polnoči začel je Ahil močno lajati in skri-

vati se za Dragotina. Ta je iz tega sodil, da mora nevarnost blizo biti. Začel je toraj na glas vpiti in kamenje metati okoli sebe. Vpitje in ropotanje kamenja je prognalo medveda, kajti Dragotin vsaj je sodil, da je moral medved v bližini biti, ker se kugar s kamenjem ne dá pregnati. Jovana se je nad tem šundrom zbudila, pa Dragotin jo je potolažil, da nič ni, naj le zopet zaspi.

Drugo jutro sta pojedla še zadnje ostanke od srne in napila se studenčnice, potem pa se podala naprej.

Zmenila sta se, da hočeta prekoračiti gore, upaje, da bosta onkraj gorá morda naletela na kake ljudi. — Pa prešel je dan in delal se je zopet večer, prej da sta dospela do zadnjega vrha.

Koliko je trpela uboga Jovana! Njene noge so bile že vse krvave, pa tega še čutila ni; podplati od čeveljčkov bili so že popolnem odleteli. Klobuček je nosila v roki, ker je bil tako razcefljan, da ga ni bilo več za na glavo postaviti. Njena obleka je bila že vsa strgana, kar ni čudo, če se pomisli, koliko vej je z njo že opletla, ob koliko grmov se vjela! Ker pa je sama molčala, ni je hotel Dragotin na to opomniti, saj jej tako ni mogel pomagati.

Ker je bilo treba zopet prenočiti, naredil je Dragotin iste priprave, kakor prejšni dan. Samo, da sta morala ta večer — lačna spat iti. Tudi nocoj je hotel Dragotin bdeti, pa bil je toliko utrujen, da ni mogel oči po konci držati. V malih minutah je zaspal in se zbudil še le o belem dnevu.

To jutro je bilo lepo, solnce je pokazalo po dolgem prestanku zopet svoje prijazno lice. Pa ravno pogled na solnce je nesrečna potovalca užalil, kajti zdaj sta še le spoznala, da sta ves čas narobe hodila, namesto na izhod, na zapad ali zahod. Sprevidela sta, da morata zdaj biti v apalaških gorah. Ker sta bila že tako daleč, hotela sta iti še na zadnji vrh, kakor sta se bila namenila.

Vsa utrujena in trpinčena od strašnega glada dospela sta na vrh opoludne. Pa tudi tam se jima ni prikazalo nobeno upanje. Kamor so oči peljale, nikjer ni bilo ne hiše, ne bajte, ne poslopja od človeških rok.

Zdaj jima ni družega kazalo, kakor ali iti po zapadnej strani gore navzdol ali pa vrniti se in prehoditi celo pot nazaj, od koder sta bila prišla. Jovana je svetovala, da gresta naprej v zapad, naj že pride, kar hoče. Dragotin iz uljudnosti pritrdi, in kora-

kala sta z gore v široko dolino, po kateri se je valila bistra reka.

»Tukaj pri vodi se rada divjačina pase«, reče Jovana, »vi pojdite na lov, jaz vas bom pa pri vodi počakala, saj zgrešiti me ne morete, ker imate reko za znamenje.«

Zdaj jej Dragotin ni mogel dalje zamolčati, da ima samo en strel še v puški. Ta žalostna novica jo je presunila, pa pokazati tega ni hotela. Molčé je šla na njegovi strani navzdol ter zbirala vse moči, ki so jo že popuščale.

Na enkrat se ustavi. Jame se tresti na vseh udih. Od glada in utrujenosti se zgrudi na tla in tiho zašepeče, da ne more več naprej.

Dragotin pa še ni obupal. Najprej je poiskal listja in mahu, da je Jovani postljal. Potem je vzel suhih vej, ter jih začel drgniti eno ob drugo, da bi tako ogenj zanetil. Pa za to je treba moči, on pa je bil že tako slab, da ni nič mogel. Med tem pa je še Jovani vedno slabeje prihajalo; mrzel pot se jej prikaže na bledem obrazu, njeno okò je bilo brez svitu, kakor od umirajočega človeka.

»Naj bo, kakor Bog hoče«, reče Dragotin, potegne svinec iz cevi in potlači vanjo namesto njega suhe preje, ter ustrelí, da se

precej ogenj vname. Hitro je pridejal mahu in listja, in začelo je veselo goret.

S tem se je oropal zadnjega upanja, da bi zamogel s puško pripleniti kako divjačino, pa imel je vsaj to tolažbo, da je bil ogenj, pri katerem si je Jovana lahko ogrela svoje tresoče se in otrpnele ude. Gorkota jej je res toliko koristila, da jo je zazibala v sladek spanec, ki je trpel nad dve uri.

Ko je deklè spalo, šel je Dragotin na ogled, če bi ne zapazil kje golobe ali tiče jajca. Pa bil je nesrečen dovolj, da ničesa ni našel. Ves žalosten in utrujen pride nazaj.

Otožna noč je razpela vnovič nad zemljo svoja temna krila. Dragotin je porabil svoje poslednje moči, da je nalomil še nekaj vejic, ki jih je zasadil okoli Jovaninega ležišča, da bi jo obvaroval ponočne sape. Potem je še drv nabral in jih položil na ogenj; Jovano pa je pokril s svojo suknjo.

Glad in skrb mu nista dala spati. Od časa do časa se je ozrl po svoji spremljevalki — nje lahni in kratki dihleji so ga prepričali, da je še živa. Vedoč pa, da za njo in za sebe nema drobtinice živeža, želel si je, da bi oba v tej noči mirno v Gospodu zaspala, da bi bila rešena iz teh muk.

Po dolgi noči prikaže se slednjič rudečkasta zarja nad izhodnjimi gorami in nje

mili žarki obudijo v Dragotinu novo hrepenenje po življenji. Splazil se je doli na travnik, izkopal z nožem korenino in jo pokusil, pa bila je tako trda in grenka, da je ni mogel požirati. Zdaj je natrgal trave, jo razrezal na drobne kose in poskušal jesti; bila je boljši od onih korenin.

Pa ta nenaravna jed ga je še bolj oslabila. Začelo se mu je vzdigovati, izbljuval je povžito travo, in na to ga je obšla taka slabost, da je bil bolj mrliču, ko živemu človeku podoben. Začelo se mu je v glavi vrteti, drevesa so začela plesati okoli njega, in v malih trenotkih se je zgrudil brez zavesti na tla.

Ko se zopet prebudi, stalo je solnce sredi neba, bilo je poludne. Jovana je ležala na svojem prostoru kakor mrtva. Njen obraz je bil ves popačen in skor že višnjevkaste barve.

»Moja mama, moja ljuba mama!« slišal jo je še zdihovati.

Dragotin je bil blizo obupnosti. Ozrè se na psa, ki je s povešeno glavo tam čepel in se na vseh udih tresel. Meso od te živali zamoglo bi njega in Jovano še za en čas rešiti smrti od glada, — on zgrabi psa in vzame nož iz žepa —

Jovana to vidi, ga proseče pogleda i. zastoka: »Nikar psa — pustite psa!«

Dragotin spusti psa in omahne nazaj ter kakor otrpnjen obleži.

Glupih oči gleda v ogenj, ki je tudi že umiral, ker mu nihče ni dajal več hrane. — Koj na to sliši v bližini trikrat vstreliti, — brž potem pa se pripodi po dolini cela tropa divjih volov (bifeljnov), bežečih pred svojimi preganjalci. Kakor z novo močjo navdihnjen, plane Dragotin po konci in se opoteka doli proti vodi, kjer kmalo zagleda več Indijancev, ki so na tleh čepeli, kjer so imeli gotovo kaj opraviti. Dragotin hoče teči k njim, pa moči ga zapusté, kakor polomljen pade zopet na tla.

Indijanci pa so ga bili zapazili; dva prideta in ga dvigneta po konci. On jima pokaže s prstom kraj, kjer je Jovana ležala.

Peljeta ga tje.

Sedmo poglavje.

Dragotin divjakoma z znamenji in kanzanjem dopové, da sta on in Jovana gladu tako oslabela. Indijanca sta ga takoj razumela. Tekla sta proč, pa se kmalo zopet vrnila z velikim kosom frišnega bifeljnovega mesa. Zanetila sta ogenj, ki ni bil še po-

holnoma ugasnil, postavila sta kotel v žrjavico, naložila drv, v kotel pa, ki je bil z vodo napolnen, vrgla tist kos mesa, potem pa sta šla k svojim tovaršem nazaj.

Dragotin je bil tako lačen, da je hotel že večkrat en kos surovega mesa odrezati, pa sramoval se je pred Jovano, ki bi to vtegnila videti, zato je raje potrpel.

Čez pol ure je prišlo pet Indijancev. Prinesli so meso, loj in kožo od tistega bifeljna, ki so ga bili ravno poprej ustrelili. Dva sta bila že bolj priletna moža, trije pa še mladenči, vsi pa krepki in urni, kakor so Indijanci sploh. Eden od njih vzame iz svoje torbe nekaj pečenega mesa in ga ponudi z dobrohotnim obrazom Dragotinu. Drugi so pa frišno meso na podolgaste kose rezali in ga po vejah razobešali, da bi se na solncu sušil.

Dragotin je povžil tisti kos pečenega mesa z veliko slastjo; tudi Jovani je ponudil nekoliko od svojega, pa ona je bila že preslaba in ga ni mogla grizti in požirati. K sreči je vrelo že ono meso, ki se je v kotlu kuhalo. Dragotin je še nekoliko počakal, potem je začel z leseno žlico, ki so jo Indijanci seboj prinesli, zajemati juho iz kotla in jo dajati Jovani v požirek. Krepka in gorka juha je kmalo pokazala svoj dobrotni učinek.

Mrtvaška barva na njenem licu se je začela polagoma zgublјati, lahna rudečica se je pokazivala in okoli njenih ustnic se je videl otožen smehljej.

Ko je povžila kakih dvajset žlic juhe, premagal jo je vnovič spanec. Dragotin je Indijance na to opozoril in jih s kazanjem prosil, naj ne delajo ropota, da je ne zbudé. Dobrosrčni divjaki so ga precej razumeli in se le natihoma med sabo pogovarjali.

Čez dve uri so vzeli kotel od ognja, kuhano meso pa razdelili na sedem kosov. Vsak od peterih

Indijancev je dobil svoj kos, pa tudi Dragotin enega, zadnjega so pa prihranili za Jovano. Indijanci so pridno trgali vsak svoj kos; kar se pa Dragotina tiče, kako je njemu spod zob šlo, to vé le tisti, kdor, kakor on, tri dni nič ni jedel.

Dragotin je bil že sit, ko se Jovana zbudi in njega z imenom pokliče. On jo vpraša, kaj želi, in rekla je, da bi rada kaj jedla. On vzame nekaj tistega mesa, ki je bil zanjo namenjen, ga na drobne kose razreže in ga jej ponudi. Trepetajoča zavžila je mesò. Indijanci pa so to z dopadenjem gledali.

Jovana je vnovič zaspala. Dragotin pa je prej Indijance naprosil, naj ju ne zapusté ter naj se oglasé, kadar bodo odšli; potem je še on zaspal. Saj se je že mračilo in tudi Indijanci so morali na počitek misliti.

Drugo jutro se je Dragotin še le zbudil, ko je solnce že visoko na nebu stalo. Čutil se je lepo okrepcanega. Z veseljem je tudi zapazil, da so ga bili Indijanci s svojimi kožami ogrnili. Njegova prva misel je bila Jovana. Ona je bila že prej zbudila se, ko on, se je že počesala in svojo obleko poravnala, kolikor je bilo namreč mogoče. Prosila je Dragotina vode ter se mu nasmehnila. Dragotin je vzel skledico od Indijancev in šel po frišne vode k reki. Jovana je bila smrtni naval vdrugeč odbila, mladost vse prestane; danes je bila kakor novorojena.

Indijanci pa so imeli že ogenj, in v tistem kotlu so zopet meso kuhali. Razun tega so imeli še precejšen kos mesa na ražnju ter so ga pekli, da je kar mast v ogenj kapala. To, kar se je peklo, bilo je medvedje meso, in ko je bilo pečeno, ponudil je najstarejši med Indijanci celo pečenko Dragotinu in Jovani. Tega medveda so bili Indijanci še to jutro ubili, ko sta Dragotin in Jovana
 še spala

Ko so se vsi najedli, začeli so Indijanci svoje reči vkup spravljati in se za odhod pripravljati. Dragotin jim je kazal, naj ga peljejo na izhod v kraje, kjer stanujejo beli ljudje. Indijanci pa so odmigavali in kazali vedno le proti zapadni strani, kjer je bil njih dom.

Dragotin jim je ponudil denarja in jim dal razumeti, da jim hoče še veliko več tacega denarja dati, ako ga pripeljejo med bele ljudi. Tudi jim je pokazal čutaro za žganje in jim namignil, da bodo mnogo, mnogo žganja dobili, če mu to storé. (Indijanci namreč od sile radi žganje pijó, sami ga pa ne znajo kuhati; zato se pri njih za žganje vse dobi.) Pa tudi to nič ni pomagalo. Ostali so pri tem, da gredó proti izhodu in povabili so Dragotina in Jovano, naj gresta ž njimi.

Jovana je odsvetovala.

„Prosíte jih, naj vam dajo strelnega prahu in svinca“, rekla je Dragotinu, „potem boste med potjo divjačino streljali, da bova imela jesti in tako prideva brez teh dobrih divjakov domu. Kdo vé, kam nas ti popeljejo, če greva ž njimi.“

„Kaj pa, če vi zbolíte?“ praša Dragotin, „kdo vam bo stregel, če bom jaz na lovu?“

„Indijanci nama bodo dali mesa, morda tudi nekaj kož. Vi lahko ostanete tukaj pri meni, da se malo okrepčam, ker zdaj sem še preslaba za hojo. Bog naji ne bo zapustil, ko nama je do zdaj še vselej pomagal v najhujši sili. Če potujeva prav še en cel mesec, enkrat bova vendar k našim ljudem prišla; če greva pa z Indijanci, ne prideva več v naše kraje.“ Tako je Jovana odgovarjala.

Dragotin je občudoval njen pogum, ter se njeni volji udal; zato poprosi Indijance, naj mu dadó nekaj svinca in strelnega prahu.

Pa tega Indijanci niso bili pri volji dati. Ponujali so mu vse meso, kar so ga pri sebi imeli, in vse kože, samo streliva niso hoteli dati.

Zdaj je Jovana sprevidela, da ne kaže drugače, ko iti z Indijanci, kajti kaj bi jima koristilo še toliko mesa, kdo ga bo tako težo nosil? Rekla je toraj Dragotinu, da je pripravljena, iti z Indijanci.

Ko so Indijanci to zvedeli, bili so silno veseli; plesali so okoli ognja; potem so naredili iz vej sedež za Jovano, položili kože čezenj, Jovano nanj posadili, in štirje Indijanci jo vzdignejo in nesó. Zavili so proti zapadu navzdol po teku reke.

Ti divjaki so bili od rodu, ki se je imenoval jelenov rod, torej so se sami nazivali „jelenovce“, ter prebivali med rekama Mississipi in Missouri. Bili pa so v večni vojski z Indijanci od družega roda, ktere so klicali za „polhovce.“ Sovražtvo med tema rodovoma je bilo toliko, da so „polhovci“ pobili vsacega „jelenovca“, ktereга so v pest dobili; „jelenovci“ pa so ravno tako delali. Ker pa ti peteri „jelenovci“ niso bili v svojem kraju, ampak so ravno zdaj lovili zverino v krajih, ki so si jih „polhovci“ prilastovali, zato ti možaki se vé da niso bili pri volji, daleč okoli hoditi po teh krajih, ampak so jo vdarili s svojim plenom naravnost proti domu, in to po stranskih potih, da bi jih sovražniki ne zasačili.

Šlo je hitro naprej; jedi se ni manjkalo, in Jovana je kmalo toliko okrevala, da je zamogla že peš hoditi.

Prišli so čez visoko gorovje in na oni strani se je razprostirala neizmerna planjava. Tù pa tam so potniki ustavili se. Za Jovano so brž naredili lepo utico iz vej, možki pa so šli potem nad bifeljne. Če se je Dragotin lova udeležil, ostal je pri Jovani Sunango, najstarši med Indijanci, ki je bil

za gospodarja med njimi. Tam sta kuhala za celo družino in pri tem je Sunango učil Jovano indijanski jezik. Prebrisana Kranjica si je kmalo toliko besedi zapomnila, da je zamogla z Indijanci že zasilo govoriti. Sploh pa so divjaki njo in Dragotina zelo radi imeli. Kjer so pri njima le kako željo zapazili na obrazu, brž so se podvivali, da so jima postregli.

Čez trideset dni so prišli do reke Missouri. Ko so se na plavih prevozili čez to veliko reko, za čeli so „jelenovci“ veselo popevati, kajti zdaj še le so bili v svoji deželi. Zdaj so popotniki skor vsak dan videli kako indijansko vas, ki so bile vse obljudene od rodu „jelenovcev.“

Po teh vaseh so našli povsod gostoljubno prenočišče; in ko so drugo jutro zopet odhajali, ni se bilo treba nič zahvaliti, ker je vsak Indijanec dolžan, prenočiti in pogostiti svojega prijatelja, in za prijatelja se šteje vsak, kdor je od tistega rodu.

V teh vaseh so dobili popotniki tudi koruznega kruha in posušenih rib.

Dragotin in Jovana pa sta bolj gledala na kaj družega, namreč če se na prebivalcih kaj pozna, da so v zvezi z belimi ljudmi. V svojo tolažbo sta videla povsod bakrene kotle, puške in sekire, in ker sta vedela, da Indijanci kaj tacega ne znajo sami narediti, zato sta po pravici sodila, da morajo take reči od belih ljudi kupovati; iz tega uzroka ni bilo prazno njih upanje, da znata še kedaj v svoj kraj nazaj priti, čeravno le po strašanskih ovinkih.

Osmo poglavje.

Slednjič so Indijanci vendar došli v svojo domačo vas. Pošteni Sunango je peljal oba bela popotnika v svojo kočo, kamor so kmalo potem še

oni štirje Indijanci v vas prišli, pa še več drugih, ki jih je prignala radovednost. Začeli so si pripovedovati, kako je bilo na potovanji, domači pa so zopet povedali, kaj se je med tem časom doma zgodilo. Posebno Sunangova žena Vapavoja imela je dosti povedati.

Ta Vapavoja bila je dobrosrčna žena, kakor njen mož; za Dragotina in Jovano je skrbela kakor mati. Kuhala jima je od najboljšega, kar je pri hiši imela. Jovani je podarila več kunjih kož, da si je iz njih prav čedno in gorko jopico naredila. Dragotinu pa je dal Amohav, Sunangov edini sin, šest pibrovih kož, in Jovana mu je naredila iz njih lep plajš.

Tudi Dragotin in Jovana sta se hotela hvaležna skazati, ter sta stari Vapavoji pomagala pri njenih hišnih opravkih in poslušala njene dolge historije, katerih pa nista dosti umela.

Nekega dné, ko je Vapavoja tobak sušila, prišel je v hišo mlad Indijanec in Dragotina pa Jovano v angležkem jeziku ogovoril. Začudena ga pogledata. Prijazni glasovi iz domačije so oba silno razveselili, posebno Dragotina, kteremu je bila angleščina materni jezik; Jovana je bila sicer Slovenka, pa odkar je bila v Ameriki, slišala je največ ta jezik in se ga je toraj privadila. Razveselila pa sta se tega Indijanca posebno še za to, ker jima je zasvetilo upanje, da bosta od njega kaj zvedela, kako bi znala v svoj kraj nazaj priti.

Mladi Indijanec se je vsedel k Dragotinu na klop in je pravil, da so ga beli ljudje vjeli, ko je bil še le osem let star, da ga je izredil nek bogat trgovec v Filadelfiji, ko je bil pa dvajset let star, ušel je belim in bežal med svoje ljudi, med rod „jelenovcev“, zdaj pa je zopet z dušo in telesom Indijanec.

Zdaj je že tri leta med svojimi brati in starši, ter se je njih življenja že popolnoma zopet privadil. Ta mladeneč je služil Dragotinu za tolmača, in prvo, kar mu je Dragotin naročil, bilo je to, naj Sunangu pové prisrčno zahvalo za njega in za Jovano, ker je obema beguncema do tega dné toliko dobrot skazal.

Ginjen je sprejel stari Indijanec to zahvalo in je mladima tujcema tudi naznanil, da ju hoče sprejeti za svoja otroka.

Kakor malo sta bila mlada človeka s tem zadovoljna, ker jima je manjšalo upanje, da bi zopet mogla v svoj kraj priti, vendar jima je pamet in uljudnost ukazovala, da sta to ponudbo hvaležnega lica sprejela.

Čez malo dni napovedal se je nalašč zato praznik v celi vasi, v kateri je bil Sunango kakor za poglavarja ali župana.

Sredi vasi pod velikim hrastom bili so sedeži, kjer so se vaščani zbirali ob slovesnih priložnostih. Tje sta peljala Sunango in Vapavoja svoja dva varovanca, Dragotina in Jovano.

V okrogu okoli ognja sedelo je dva in štiri-deset možakov indijanskih; vsi so molčali. Zdaj pride Sunango z Dragotinom. Sunango se vsede na vzvišen sedež, Dragotin koj pod njim. Zdaj so prinesli mirovno fajfo. Ta fajfa je šla od moža do moža, in vsak, tudi Dragotin, je potegnil nekaj dimov iz nje. Ko je en mlad Indijanec fajfo odnesel, začel je Sunango govoriti. Indijanci pa so ga zvesto poslušali. Rekel je, da sprejmo najdena dva bela tujca za svoja otroka, in da so vsi Indijanci dolžni, ljubiti in braniti ju ravno tako, kakor bi bila od rodu „jelenovcev.“ Potem je Dragotina poklical in ga objel. Tudi vsi drugi možje so ga po vrsti objeli. Tudi Jovana morala je stopiti v zbor možakov, da jo je Sunango objel, drugi možaki pa so jej podali

roko. Jovana je dobila indijansko ime „Šakovasa“, Dragotina so pa krstili za „Banjavota.“ S tema imenoma so ju Indijanci odslej klicali. Vsi veseli so šli potem zopet domu, kjer se je naredila velika gostija.

Amohav je bil med tem enega srnaka vstrelil in ga domu prinesel, pripravil je tudi nekaj izvrstnih rib. Prišli so tudi tisti štirje Indijanci, ki so bili takrat zraven, ko so Dragotina in Jovano v gozdu našli, in pridružil se jim je še Tamokaš, tisti Indijanec, ki je angleški znal. Napravili so prav veselo godovanje, in Sunango že dolgo ni bil tako dobre volje, kakor ta dan. 3

Drugi dan sta se morala preobleči v indijansko obleko; to jima ni bilo žal, ker je bila evropejska obleka že silno obnošena. Jovana je dobila namesto strganih čevljev dobre opanke iz bifelnove kože, kakor so jih nosile Indijanke sploh.

Dragotin je Tamokaša polagoma izpraševal, kako daleč da je ta kraj od evropskih naselbin; zvedel je, da je v Filadelfijo kake tri mesece hodá, do velikih jezerov na severu pa kakih pet in dvajset dni.

Velikansk je bil toraj prostor, ki ju je ločil od omikanega sveta. Zginilo je upanje, da bi mogla še to leto priti v svojo domovino. Dragotin je bil ves pobit in je svojo žalost komaj skrival pred Jovano. Vendar upanje ni bilo še popolnem odvzeto, zato sta se tolažila, da se bo morda v prihodnjem letu ponudila kaka priložnost za to.

Listje je začelo že rumeneti in odpadati, jenski vetrovi in deževni dnovi so hladili zrak, zima se je bližala.

Včasih je šel Dragotin z Jovano na sprehod po prijazni okolici, in vselej sta se pogovarjala o tem, kako bodo nju starši veseli, če se zopet zdrava vrneta v njih naročje.

Včasih pa je bila Jovana otožna, solze so se jej prikradle iz oči in globoko je zdihnila. Kadar je bila pa zopet bolj pri volji, zapela je kako slovensko pesmico, ki so se Dragotinu posebno dopadale, kakor: „Sem slovenska deklica“, ali pa „Po jezeru bliz' Triglava“, ali pa „Noč na nebu“, ali „Tebe kličejo solzice.“ Vse te pesmice se je naučila od svoje matere.

Nekega dne sta sedela na bregu bistrega potoka. Jovana si je igrala z valovi, skakala in se smejala in norčevala iz Dragotina, ki je bil že nekaj časa ves žalosten in otožen. Skrival in zatajeval je svoje občutke, ki jih je gojil za Jovano, pa bolj ko se je trudil, premagovati se in molčati, težej mu je šlo. Prišel je trenotek, ko ni mogel dalje molčati.

„Jovana!“ jo ogovori in objame, „na čuden način sva midva vkup prišla; v divjini sem vas našel daleč od ljudi. Že tačas je moje srce za vas gorelo, pa v toliki nesreči se ni spodobilo o tem govoriti. Ne zamerite mi, če vam danes povem, da vas ljubim.“

Iznenadena je Jovana zarudela, povесila oči in segla Dragotinu v roko, katero je lahko stisnila. „Veliko hvale sem vam dolžna“, rekla je potem, „brez vaše pomoči bi več ne živela, če vas zamorem s čim osrečiti, rada to storim; vedite, da tudi jaz vaš že dolgo ljubim.“

Ves srečen jo Dragotin stisne k sebi in poljubi. — Tudi tukaj v ameriškanskih divjinah kraljuje ljubezen, in ta dan je osrečila dva človeka, ki bi bila brez nje samotarna in zapuščena; ljubezen je vnovič oživila vse nju upe, kakor juterna rosa oživi od solnca požgane cvetlice, ali kakor trudnega popotnika mrzel studenec.

Otožna jesen je pobrala drevju vse listje, vedno deževje je napolnovalo reke in potoke z

vodami. Mladi Indijanci pa so se pripravljali na dolgo pot zimskega lova.

Sunango je Dragotinu na prosto voljo dal, ali se hoče lova udeležiti ali pa doma ostati. Dragotin je imel poguma in moči dovolj za vsakojake težave in nevarnosti, pa Jovana ga je toliko časa prosila, naj domá ostane, da se je njeni volji udal.

Večina „jelenovcev“ je šla na zimski lov, Dragotin z nekaterimi drugimi pa je ostal doma za brambo domače vasi.

Pa tudi ti, ki so domá ostali, šli so pogosto v bližno okolico na lov, ter nastrelili dosti srn, jelenov in bifeljnov. Dragotin je šel vselej ž njimi in ni bil zadnji med dobrimi lovci, ker je imel bistro oko in krepko roko.

Stari Sunango in njegov sin Amohav sta bila v daljini na zimskem lovu. Pa Vapavoji se ni tožilo po njima, saj je imela Dragotina in Jovano, ki sta jej bila srčno udana in jej z vsem postregla, kar je želela.

Kmalo je prešla zima, ki ni bila ravno preojstra. Ko so začele prve pomladne cvetke poganjati, prišli so lovci domu, obloženi z obilnim plenom. Prinesli so seboj pa tudi streliva, železnega orodja, kotlov in drugih reči, ki so jih pri belih kupcih ob velikih jezerih dobili v zamenjo za kože. Amohav je prinesel lepo dvocevko, katero je zopet Dragotinu podaril, ko je videl, da se mu dopada, Dragotin pa je dal svojo Amohavu.

Dragotin je hotel Sunangu podariti svojo uro, pa nesebični mož je ni hotel vzeti, češ, da je nezna rabiti.

Tudi Tomakaš je prišel kmalo za prvimi nazaj. Dragotin in Jovana sta mu razodela, da bi to leto rada odpotovala na izhod, in čeravno je Ta-

mokaš branil in odsvetoval, se je nazadnje vendar udal, da jima hoče pri tem na roko iti.

Sunango in Vapavoja sta bila zelo žalostna, ko sta zvedela, da ju mislita Dragotin in Jovana zapustiti. Vendar se nista ustavljala, ker Indijanci osebno svobodo visoko cenijo in je nikomur ne kratijo, kakor si je tudi sami kratiti ne pusté.

Določil se je za odhod tisti čas, ko se bodo spomladne, snežne vodé nekoliko odtekle. Potem naj se podajo na pot Dragotin in Jovana, Amohav, tolmač Tamokaš in še štirje drugi Indijanci. Naj se podajo s čolnom na veliko reko Mississipi, ki se izliva v veliko jezero in od tod bi prišli v Niagaro, kjer so že naselbine belih ljudi.

Deveto poglavje.

Lep, velik čoln bil je že pripravljen. Preskrbeli so se z vsemi potrebnimi rečmi. Dragotin in Jovana sta vzela srčno slovò od svojih indijanskih staršev, Sunango ju je blagoslovil, in tako so se podali na pot. Amohav je vodil krmilo, drugi Indijanci so pa veslali.

Peljali so se po domači reki navzdol, da so prišli do druge, večje reke, in po tisti zopet naprej, dokler niso prišli v mogočne valove ponosnega Mississipija. Peljali so se memo mnogih indijanskih vasi, ki so si bile druga drugi podobne. Čez noč so čoln pri kraju privezali in se podali v kako indijansko vas na prenočevanje, ali pa so prebili kar pod milim nebom, če je bilo vreme ugodno. Za Jovano pa so naredili vselej utico iz vej.

V mnogih krajih je bila reka deroča in vožnja nevarna. Na takih mestih so stopili na breg in čoln na vrveh vlekli naprej. Med potjo niso zanemarili lova, ker se divjačine ni manjkalo, tako da so imeli

vedno frišno meso. Tako so srečno prišli do zgornjega jezera.

Le enkrat bi se bila kmalo nesreča zgodila. Bilo je na enem mestu, kjer je bila voda zelo dereča. Vsi so izstopili, samo Amohav je v čolnu ostal in tudi Jovani rekel, naj le ostane, ker se ni ničesa bati. Ona ga res uboga. Pa kmalo sta zavozila med tako peneče in divje valove, da se je čoln prekucnil in oba sta padla v vodo.

Dragotin ves prestrašen hoče za Jovano v vodo skočiti, da bi jo rešil, pa tega ni bilo treba, urni in pogumni Amohav je držal Jovano že v svojih krepkih rokah ter priplaval ž njo na breg. Drugi so čoln k bregu potegnili, ker so ga imeli na vrveh privezanega. Tudi potrebne reči so bile k čolnu privezane, tako da ni bilo razun strahu posebne škode. Pogumna Slovenka se je kmalo potolažila in se še smejala nad to nezgodo. Tako je bila ta stvar kmalo pozabljena.

Ko so se vozili pet in trideset dni po veliki reki Mississipi, prišli so do kraja, kjer je Amohav rekel, da se od tod veliko prej po suhem pride do južnega konca zgornjega jezera. Bili so na meji Kanadske dežele. Čeravno že poletni čas, bilo je tukaj vendar zelo hladno in oblačno, največ zavolj velikih vodá in močvirjev.

Toraj so potegnili čoln na breg, in kar je bilo v njem, razdelili med Indijance. Sekire, mreže, trnike in več tacega orodja so poskrili po gostem grmovji. Štirje pa so vzdignili čoln in ga nesli po suhem naprej.

Šlo je čez hribe in doline po zapuščenih krajih brez vsakih potov ali stezá. Poznali so pravo pot le po nekterih znamenjih, ki jih Indijanci drugim ljudem niso razodevali, taka znamenja so bila tu kaka odsekana veja ali odljupljena skorija, tam kak kup kamenja s kolcem v sredi, ali kaj tacega.

Morali so čez tri reke, ki so se izlivala v reko Missisipi. Položili so kar čoln v vodo in se prepeljali. Čez osem dni so prišli do zgornjega jezera, ki je ravno desetkrat tako veliko, kakor cela Kranjska dežela. Tù not so položili svoj čoln, da bi se peljali naprej.

Štirje Indijanci so zdaj na tem mestu ostali, samo Amohav in Tamokaš sta šla z Dragotinom in Jovano naprej. Oni štirje pa so obljubili, da hočejo Amohava in Tamokaša na tem mestu počakati, da gredo potem skupaj nazaj domu.

Imenovani štirje toraj odrinejo drugo jutro na čolnu po jezeru naprej. Pet dni so neprenehoma veslali po dnevi in po noči, kjer jim je mesec lepo svetil, ker so bile noči jasne. Šesti dan so prišli do tistega kraja, kjer reka Lorenca veže zgornje jezero z huronskim jezerom; peljali so se toraj naprej skoz huronsko jezero, in potem še skoz senklersko in erijsko jezero, in osemnajsti dan so dospeli do trdnjave Niagare, kamor so bili namenjeni za prvi hip.

Dragotin je zapazil pri jezeru dva angležka vojaka, ki sta ribe lovila. On stopi k njima in zvé na svoje veselje, da je poveljnik te trdnjave polkovnik Gruntar, tisti blagi mož, ki je njegovega očeta svaril pred Končnikom in Krtom in tako celi družini Borštnikovi življenje rešil.

Dragotin je podal enemu od vojakov en srebern denar (kajti imel je še ves denar pri sebi, kar ga je tačas seboj vzel, ko se je potem zgubil; ker med Indijanci denarja ni rabil), in vojak je bil precej pripravljen, peljati ga pred poveljnika trdnjave.

Njegova prošnja bila je kmalo uslišana. Prišli so trije vojaki, Dragotinu zavezali oči in ga peljali v trdnjavo.

Komaj je polkovnik Gruntar spoznal sina od svojega prijatelja Borštnika, objel ga je prisrčno in ga začel izpraševati. Ko mu je Dragotin v naglici vse povedal, poklical je polkovnik še Jovano in oba Indijanca pred sebe.

Gruntarjeva gospa je mlado Jovano sprejela že pri vratih, jo peljala v sobo in začela izpraševati, Dragotin pa je pri kupici vina pravil gospodu polkovniku, kaj se mu je vse dogodilo. Polkovnik se je čudil nad to prigradbo, najbolj pa nad tem, kako je bilo Dragotinu mogoče, v tem kratkem času priti čez neizmerne prostore do velikih jezerov in do Niagare.

Zdaj je pa še polkovnik začel Dragotinu praviti, kar je vedel o njegovih starših. Angleži so bili več bitek zgubili, zato so morali iz Karolinske dežele bežati. Borštnik se je toraj lahko zopet preselil na Vransko.

Hudobnemu Krtu ni odšla zaslužena kazen. Amerikanci so zvedeli, da služi Angležem za ogleduha, zato so ga enkrat prijeli in obesili.

„Kmaloboste zopet videli svojega dobrega starega očeta“, končal je Gruntar svoje pripovedovanje, „jaz vam hočem na roke iti, kar bo v moji moči. Tukaj stoji zdaj parnik „Belona“, pa se bo podal v kratkem v meksikansko morje. S to barko se lahko peljete vi in vaša tovaršica.“

Potem je dal polkovnik Dragotinu novo, evropejsko obleko, v istem hipu pa je stopila v sobo tudi Jovana v civilni, evropejski obleki, ki jo je od Gruntarjeve gospe v dar dobila. Dragotin je Jovani hitro povedal, kaj je zvedel o svojih starših. Na to je bila tudi Jovana radovedna slišati, kaj je z njenimi ljudmi. Polkovnik je obljubil, da hoče to kmalo pozvedeti, in res se mu je še drugi dan sporočilo, kako in kaj je z Jurjevčevo družino.

Sporočilo je bilo žalostno dovolj.

Ko je Jovana vojaka ustrelila in zbežala, začeli so vojaki še huje razsajati in divjati. Vse so razdejali in uničili, kar so v roke dobili, in ko se jim je stari Jurjevec v bran postavil, so ga ustrelili. Njegova žena, od Jovane mati, je kmalo za njim od žalosti umrla.

Ko je Jovana te novice slišala, padla je v omedlevalo. Dolgo je trpelo, prej da so jo mogli le nekoliko potolažiti.

Z Amohavom in Tamokašem je govoril polkovnik z veliko spoštljivostjo Tamokašu je prigovarjal naj ostane pri njemu ter mu je stavil zelo vabljive ponudbe. Pa mladi „jelenovec“ je preveč ljubil svoj rod in njega prosto življenje, in se je zahvalil za vsako še tako prijetno službo med belimi ljudmi.

Čez dva dni sta Amohav in Tamokaš odpotovala domu. Polkovnik jima je podaril mnogo koristnih reči; z največim veseljem sta vzela iz njegovih dobrotnih rok en cel sodček strelnega prahu in svinčenih krogelj. Od Dragotina in Jovane sta se poslovila solznih oči ter sta ju zatrjevala, da ju hočeta v vednem spominu ohraniti.

Prišel je dan, ko sta tudi Dragotin in Jovana odpotovati smela.

Ubarkala sta se na vojaško ladijo „Belono“ ter na njej odjadrala po reki Lorenci v morje. Vožnja je bila srečna, in prišla sta prej v Karleston nego je bilo pričakovati.

Od todi ni bilo več daleč v Slivnico in na Vransko. Kako srečno in veselo je bilo snidenje na Vranskem, to se ne da popisati.

Gospod Borštnik je naredil precej praznik za vse posle in jim dal piti in jesti, kolikor so poželeli. Borštnikovi gospej so neprenehoma solze veselja igrale v očeh. Pripovedovanja ni bilo ne konca ne kraja.

Jovano je predstavil Dragotin svojim staršem kot svojo nevesto, in ko so zvedeli, kaj sta skupaj prestala, bili so je silno veseli, ter jo imeli kakor za svojo hčer.

Stari zamorec Jaka je objel Dragotinovo koleno in vskliknil: „O, kako sem jaz vas iskal! Petdeset ur na okoli sem preiskal vsako goro, vsak gojzd, vsako dolino; klical sem vas, da sem bil ves hripav, in skoraj sem oslepil, tako sem se jokal, ker vas nisem mogel najti.“

„Res je“, reče stari Borštnik, „iskali smo te štiri tedne po vseh gorah in dolinah. Nazadnje smo mislili, da te je kaka divja žival raztrgala, in udali smo se v svojo osodo. Nismo imeli več upanja, da bi te kedaj še videli“.

Tudi Jovana je počasi pozabila na nesrečo svojih staršev, ker je našla pri Borštnikovih drug dom. Kmalo potem je bila poroka.

Dragotin in Jovana sta živela v srečnem zakonu.

Po smrti svojega očeta je Dragotin prevzel gospodarstvo in ga umno in skrbno vodil, tako da se mu je bogastvo vidoma množilo. Pa tudi dobrim Indijancem je do smrti hvaležen ostal. Po zanesljivih zamorcih in indijanskih lovcih je pošiljal Sunangu dostikrat streliva, žganja in takih reči, ki so Indijancem najbolj ljube ali pa potrežne. Po Sunangovi smrti se je spominjal z isto ljubeznijo njegovega sina Amohava. Zato je mladi Borštnik ostal pri „jelenovcih“ vedno v dobrem spominu.

